

MODELS DE PROCESSOS DE PAU
Estudi comparatiu 1995-2005

Vicenç Fisas
Kristian Herbolzheimer

Escola de Cultura de Pau
Universitat Autònoma de Barcelona

Gener 2006

INDEX

1 - La construcció de processos de pau	3
2 - Processos de pau 1995-2004	5
Anàlisi	8
Els processos de negociació	9
Matriu	16
3 – Processos de pau durant l’any 2005	19
Desenvolupament d’aquests processos al llarg de l’any	23

1 - La construcció de processos de pau

Si observem els processos de pau més recents o alguns que podrien iniciar-se en un pròxim futur, podem fer una primera catalogació dels mateixos en funció del que persegueixen, donant-se almenys cinc modalitats ben diferents.

Un primer tipus de procés seria el qual està centrat en la **desmobilització i reintegració dels combatents**, després d'arribar a un alt el foc, procedir-se a una amnistia, integrar part dels combatents a les Forces Armades governamentals, i concedir alguns privilegis polítics o econòmics als líders dels grups desmobilitzats, com en els casos del FLEC d'Angola (Cabinda) i les milícies Ninjas del Congo. Encara que hi ha algunes concessions polítiques, aquestes són mínimes. L'estructura d'aquest tipus de processos no sol ser molt complexa, limitant-se a la facilitación d'un tercer i la pressió de la societat civil.

Un segon model més habitual és el que implica un **repartiment del poder polític, econòmic o militar**, i com pot suposar-se per la seva naturalesa, és molt més complex, lent i difícil. Casos com el de Burundi, Côte d'Ivoire, Libèria, RD Congo o Somàlia, amb totes les seves diferències, entrarien en aquest bloc. El futur repartiment del poder implica lluites contínues entre els nombrosos grups que l'hi volen disputar al govern central (4 grups principals a Burundi, 3 a Côte d'Ivoire, 2 a Libèria, un mínim de 9 en la RD Congo i un mínim de 8 a Somàlia), el que converteix aquests processos en summament fràgils per la contaminació de la violència, les dissidències, els interessos econòmics, les lluites pel lideratge, etc. Encara que en la majoria d'aquests casos hi ha una mediació centralitzada, es dona també una multiplicitat d'actors que intenten facilitar (o complicar en ocasions) els diàlegs de pau.

En aquests casos es tracta de països que han de fer una transició política, i no només cessar els combats, i on és habitual que diversos grups arribin amb certa rapidesa a un acord amb el govern, mentre uns altres continuen alçats en armes per a aconseguir una millor posició per al moment que entrin a negociar. El risc d'aquesta estratègia és que alguns grups poden quedar completament marginats del procés de pau i siguin després atacats per la resta, units ja en un nou govern de transició o reconciliació. També observem la marginació a que són sotmesos els grups polítics no armats, que àdhuc tenint més legitimitat que els armats per a governar, acaben relegats enfront del repartiment de poder de qui han usat la violència. D'aquí sol derivar-se també un tractament condescendent, quan no d'impunitat absoluta, per a aquests actors armats una vegada arriben entre ells a un acord polític. Són, per tant, processos de pau summament fràgils, amb problemes per a arribar a una veritable reconciliació i instaurar règims democràtics, pel que existirà sempre el risc que en un futur no llunyà es reprenguin els enfrontaments o creixi amb força el descontentament popular. En tot cas, l'assoliment de la pau no té gens que veure amb el simple repartiment del botí econòmic o del poder polític, sinó amb la consecució d'una justícia social i el desenvolupament d'un sistema democràtic en el país.

El tercer model és el de l'intercanvi, això és, l'assoliment d'un acord pel qual es fan concessions per una banda i l'altra. Una primera classificació didàctica és la que representaria el conflicte actual entre la RPD de Corea i Estats Units, que a pesar de no ser un conflicte armat, incorpora elements de tensió militar molt importants. Aquí, el que s'intercanvia és un compromís de no agressió de part d'Estats Units, per un compromís de desnuclearització de part de Corea del Nord. Com en una balança, ambdós països sumen amenaces i provocacions, que actuen com detonants, i que els duu a ser exigents, per a després realitzar concessions.

Una segona variant d'aquest model d'intercanvi seria la “de **pau per democràcia**”, com és el cas del Nepal durant el primer semestre de 2003, on sense mediació externa, la guerrilla **maoïsta** va demandar eleccions inclusives a canvi de pau. En aquest tema, una pregunta acadèmica seria la de si les guerrilles **colombianes** es conformarien amb estar en aquest bloc (potser l'**ELN** amb mediació externa, i les **FARC** sense aquest tipus de **facilitació**), o si per contra a més de “pau per democràcia” exigirien participar en el repartiment del poder **polític** i **militar** i crear noves **condicions** de redistribució de l'ingrés.

La tercera variant seria la ja coneguda de “**pau per territoris**” que afectaria, per exemple, a Israel i Palestina. En aquest cas, a més del “Full de ruta” impulsat des de desembre de 2002 pel Quartet **Diplomàtic**, podem esmentar aquí els compromisos que proposa la “Iniciativa de Ginebra”, de finals de 2003.

Una quarta variant del model d'intercanvi seria la “de **pau per reconeixement de drets**”, i en particular el del dret a l'autodeterminació, que inclouria casos com el basc i l'irlandès. És un model obert que admet múltiples matisos, donades les diferències d'uns casos i altres. No obstant això, de la mateixa manera que en altres apartats m'he referit a les arquitectures **polítiques intermèdies**, en aquests casos el que sembla determinant serien les “arquitectures en la presa de decisions”, és a dir, la capacitat de pactar consensos suficients per a prendre decisions que resultin vinculants i que permetin transformar determinats estatus **polítics**. A Irlanda del Nord, amb totes les seves deficiències, es va donar un pas important en aquest sentit.

El quart model seria el basat en l'establiment de **mesures de confiança**. Des de 2002, per exemple, Índia i Pakistan han engegat diverses iniciatives tendents a reduir la tensió nuclear provocada per ells mateixos. Val dir també que el llançament de mesures de confiança no basta per si solament, i molt menys si van acompanyades de mesures “generadores de desconfiança”. En el cas de la Índia i Pakistan, no és molt prometedor simultanejar mesures de confiança amb amenaces nuclears, o els intents de mediació d'alguns països que alhora subministren armes a la Índia o a Pakistan, o els intents de **desmilitaritzar** Caixmir amb l'increment de l'ajuda militar per part d'Estats Units cap a Pakistan, i de Rússia i Israel a la Índia. El rearmament de la zona, en definitiva, pot estar bloquejant el resultat de les mesures de confiança.

El cinquè model de processos de pau és el basat en la recerca de **fórmules d'autogovern**, i afecta a casos com els de Filipines, Indonèsia, Sàhara Occidental, Sri Lanka, Sudan o Senegal, la majoria d'ells amb **facilitació** externa, i que guarden certa relació amb el model de “pau per reconeixement de drets”. Els processos amb demandes territorials, sigui d'independència, autonomia o autogovern són sempre summament complicats i fràgils, i en ocasions han de superar l'estigma d'haver qualificat com **terroristes** als grups que protagonitzen aquestes demandes d'autogovern. En el cas filipí, i després de tres anys de negociacions, el govern ha ofert al **MILF** un grau d'autonomia per a l'illa de **Mindanao**, en un procés que compta amb la **facilitació** de Malàsia. En la regió de **Aceh**, a Indonèsia, el procés que estava facilitat pel Centre Henry-Dunant, de Ginebra, va quedar completament trencat al maig de 2003, mig any després de signar-se un **Acord Marc de Cessament d'Hostilitats** entre el govern i el **GAM**, grup que va acceptar l'autonomia com punt de partida per a la negociació, però sense renunciar en cap moment a les seves aspiracions d'independència. Al gener del 2005, però, es van reobrir les converses amb la mediació de Finlàndia, fins arribar a signar un acord de pau definitiu.

A Sri Lanka, al març de 2003, el govern i el **LTTE** van arribar a un primer acord per a desenvolupar un sistema federal basat en l'autodeterminació interna en el marc d'una

Sri Lanka unida, i en aquests moments continuen negociant l'establiment d'una Administració Interina en la zona tamil, amb competències per al LTTE. Encara que el procés és complex, l'estructura negociadora és relativament simple i està basada en la facilitació del govern noruec.

El cas del Sudan és particularment interessant, doncs el procés de pau ha posat fi a una de les guerres més cruels de la història, amb 20 anys de durada i més de milió i mig de morts. El procés actual es va iniciar a mitjan 1999, quan el govern sudanès i el SPLA van signar una primera declaració de principis de la IGAD, que actua com organització facilitadora, per a celebrar un referèndum sobre la unitat o la separació en el sud del país.

Dintre d'aquests models de recerca d'autogovern, cada cas té la seva pròpia personalitat. La majoria no estan a l'agenda del Consell de Seguretat (Filipines, Senegal, Indonèsia, Sri Lanka i Sudan), sent l'excepció el cas del Sàhara Occidental, encara que a pesar d'haver transcorregut més d'una dècada des que es va decretar l'alt el foc, Nacions Unides no ha trobat la manera de fer arribar un acord entre el Marroc i el Front POLISARIO.

En síntesi, doncs, hi ha almenys cinc models diferents de processos de pau en funció dels temes substantius a negociar. Hi ha casos on la negociació és directa i casos on es necessiten facilitacions externes (en la majoria dels casos), donant una varietat de possibilitats. El més important, en definitiva, és encertar amb el model que convé a un país, pel seu context, el seu historial conflictiu i la naturalesa i disposició de les parts.

2 - Processos de pau 1995 – 2004

Introducció

Els conflictes armats arreu del món han sofert un canvi de dinàmica considerable en acabar-se el període de la Guerra Freda. Efectivament, els enfrontaments armats han deixat de ser un reflex de la lluita entre els dos blocs anteriorment hegemònics per convertir-se en escenaris molt més complexos degut a la multiplicitat d'actors i de factors de conflicte. Aquests canvis també han incidit en les perspectives de negociació. Així, els processos de negociació desenvolupats al llarg dels darrers 10 anys tenen una dinàmica marcadament diferenciada de les negociacions anteriors. És més, encara no hi ha claredat sobre l'existència d'unes pautes comunes o, si més no, comparables entre un context i un altre.

Si bé hi ha una tradició relativament desenvolupada d'anàlisi i sistematització dels conflictes armats posteriors a la Segona Guerra Mundial, l'anàlisi comparativa de processos de pau encara es troba en una fase embrionària.

Dins de la reduïda comunitat acadèmica que ha abordat aquesta temàtica cal tenir en compte, també, que hi ha, com a mínim, aquestes tendències:

- Hi ha una clara divisió i un buit entre les persones que analitzen el processos de negociació i els que aborden el tema de la implementació dels acords de pau ("negociadors" i "implementadors"). Els primers tendeixen a ignorar les conseqüències de les característiques de l'acord de pau sobre la seva implementació, mentre que els segons no coneixen els detalls i condicionants que porten a un acord de pau determinat. És com si hi hagués una seqüència lineal entre negociacions/acord de pau/construcció de pau, on l'acord marca una mena de divisòria d'aigües.

- Hi ha, també, una disjuntiva entre les visions més tecnicistes dels processos de pau i una perspectiva que posa l'èmfasi principal en els aspectes dels canvis socials imprescindibles per a la transformació del conflicte.
- Una tercera disjuntiva, relacionada amb la segona, ve marcada pel dilema entre els qui prioritzen el fi de la violència malgrat calgui pagar un preu elevat (impunitat, repartiment de poder) i els qui posen més èmfasi en la necessitat d'abordar les arrels del conflicte per evitar nous cicles de violència.

Aquestes perspectives discontinües i divergents dificulten encara més l'establiment de criteris objectivables que permetin avaluar els resultats d'un determinat procés de pau. Agafant el cas d'El Salvador, per exemple, que s'ha convertit en un referent ja clàssic: com es valora el fet que hi hagi més morts violentes després de la guerra que durant la confrontació armada? És conseqüència d'un mal acord de pau? S'hagués pogut fer d'una altra manera?

Resulta encara més difícil sistematitzar lliçons apreses en els diferents processos de pau si tenim en compte la variabilitat tan elevada dels factors que influeixen en cada context. Així, el nombre de combatents, la durada del conflicte, la participació de terceres parts en els enfrontaments o en les negociacions, les mesures de "pastanaga" o de "garrot" emprades, el nivell de concreció en els acords de pau, els recursos destinats a la implementació dels acords de pau, les mesures de veritat, justícia i reparació, els diners destinats a la rehabilitació post bèl·lica, i totes les altres variables habituals no permeten, el dia d'avui, establir unes pautes clares que permetin establir correlacions significatives.

Amb tot, aquestes aparents dificultats en els anàlisis comparatius no fan més que indicar la necessitat d'aprofundir molt més en el coneixement de les dinàmiques dels processos de pau. La sistematització no té per què donar com a resultat fórmules que permetin la rèplica. La simple constatació dels efectes que han tingut determinades mesures en contextos diferents poden donar llum als processos avui oberts o futurs en els moments en que hi hagi l'opció de triar entre diferents alternatives per a continuar amb un procés determinat.

En aquesta línia s'emmarquen els esforços de l'Escola de Cultura de Pau i amb aquest propòsit es presenta també el següent estudi.

Abast de l'estudi

Aquesta primera part de l'estudi aborda els processos de pau amb acords finals signats entre els anys 1995 i 2004 i que no han sofert un retorn a la fase de confrontació armada: Bòsnia-Herzegovina; Croàcia; Etiòpia-Eritrea; Filipines (MNLF); Guatemala; Guinea Bissau; Kosovo; Libèria; Sierra Leone i Tadjikistan.

Amb tot, hem estat flexibles a l'hora d'aplicar aquest criteri, i hem inclòs també:

- El procés d'Irlanda del Nord, que pel nombre anual de víctimes és considerat fruit d'una situació de tensió i no de conflicte armat.
- El procés de Timor Leste, que en el moment de la negociació ja no es trobava en la fase de conflicte armat.
- Els casos d'Algèria i d'Israel-Palestina, per ser els principals casos del Mahgreb i de l'Orient Mitjà, malgrat que el primer no ha tingut un acord de pau pròpiament i els acords del segon no s'han arribat a implementar.

En canvi, hem deixat per fora de l'estudi:

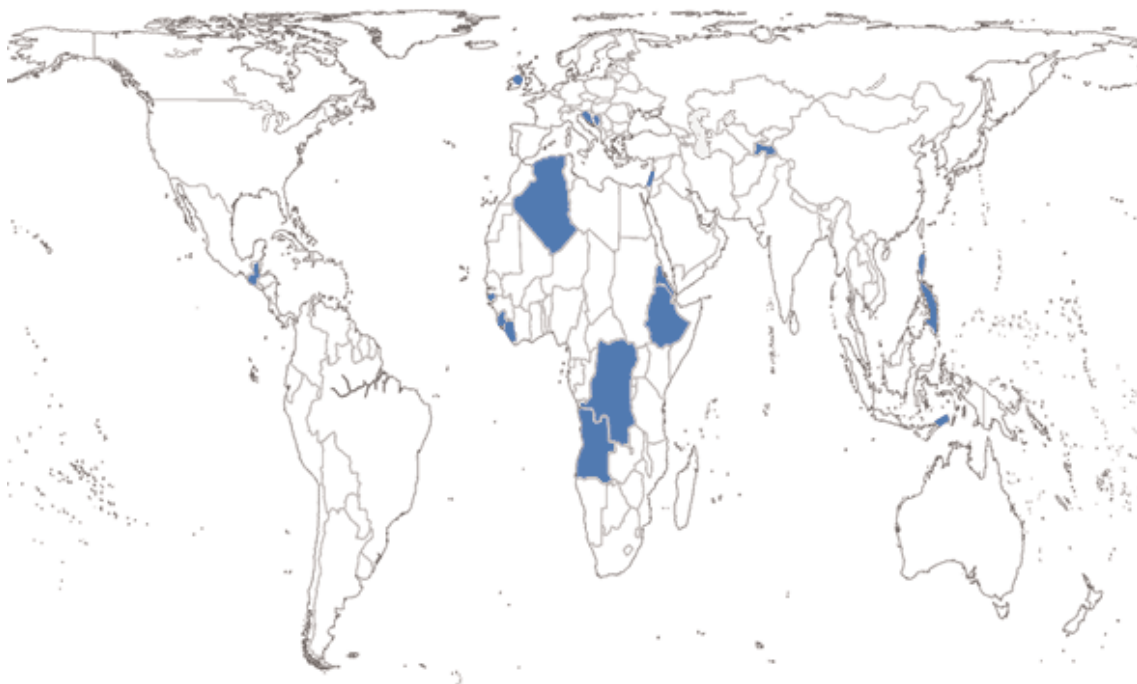
- Casos com els d'Afganistan, Txetxènia, Irak, Perú, etc, on una de les parts hi va ser derrotada sense que hi hagués procés de negociació.
- Conflictes de menor intensitat com els de Fiji, Bouganville (Papua Nova Guinea) i Comores.

Al cap i a la fi, hem posat més èmfasi en fer un estudi qualitatiu que no pas quantitatiu, que ens permetés fer una radiografia a un ventall ample de situacions de les quals es puguin deduir lliçons apreses.

Metodologia

Per a cada procés s'ha elaborat una fitxa completa amb informació relacionada a l'evolució, des de la fase de conflicte armat fins a l'actualitat. Els paràmetres analitzats s'han triat en funció de les possibilitats d'obtenir informació al respecte i de les possibilitats de fer comparacions entre contextos. La informació s'ha obtingut a través d'un ample ventall de fonts, de les quals destaquem la base de dades de l'Institut de la Pau i els Conflictes de la Universitat d'Uppsala, així com la sèrie Accord sobre processos de pau. Les publicacions consultades estan ressenyades al final de cada fitxa.

Amb els principals indicadors hem elaborat una gran matriu que facilita l'anàlisi comparativa.

Bibliografia consultada

- Conciliations Resources. Sèrie de publicacions *ACCORD*, sobre processos de pau.
- Darby J, Mac Ginty R (2000). *The management of peace processes*. Palgrave.
- Doyle M. Sambanis N.(2000) *International peacebuilding: a theoretical and quantitative analysis*. American Political Science Review.
- Escola de Cultura de Pau. Documents diversos.
- Fisas (2004) *Procesos de negociación en conflictos armados*. Paidós.
- Lederach J.P (2005) *The moral imagination. The art and soul of building peace*. Oxford.
- Sollenberg, M (2005) From bullets to ballots: using the people as arbitrators to settle civil wars. Department of Peace and Conflict Research, Uppsala University.
- Stedman, S.J, Rothchild D, Cousens E.M (2002) *Ending Civil Wars. The implementation of Peace Agreements*. International Peace Academy.

Web principals:

- *Conflict Database*. Peace and Conflict Research, Uppsala University:
www.pcr.uu.se/database
- *Peace Agreement Digital Collection*. United States Institute of Peace:
www.usip.org/library/pa.html

Anàlisi

Trets generals dels conflictes

La major part dels casos analitzats han tingut **implicacions internacionals** destacades, tant des del punt de vista del conflicte com de la seva solució. Els Balcans (Bòsnia, Croàcia, Kosovo), Àfrica occidental (Libèria, Sierra Leone i Guinea-Bissau), els Grans Llacs (RD Congo) i Centreamèrica (Guatemala) són àrees geogràfiques que han concentrat una elevada conflictitat amb implicacions de diversos països veïns. Hi ha hagut intervencions armades de països externs en tots els casos africans i a Bòsnia, Kosovo i Tadjikistan. Excepte la guerra entre Eritrea i Etiòpia, no hi ha cap cas en el que alguna de les parts no hagi rebut suport internacional durant el conflicte. Paradoxalment, també a excepció justament d'Eritrea i Etiòpia, tots els processos analitzats corresponen a **conflictes interns**.

La **durada** dels conflictes és una de les variables més canviants: des dels casos de Kosovo i Guinea-Bissau (mesos) fins i el conflicte entre Israel i Palestina que va començar abans de la creació de l'Israel (1948) i es manté fins a la data, passant per a Guatemala (36 anys). Amb tot, la intensitat de les confrontacions en els casos perllongats oscil·la molt al llarg del temps i les fases més intenses se solen concentrar en períodes curts (principi dels anys 80, a Guatemala, per exemple). Són igualment disperses les xifres del **nombre de combatents**: l'exèrcit de Tadjikistan o la guerrilla de Guatemala tenien uns pocs milers de combatents, mentre l'exèrcit d'Eritrea comptava amb 350.000 efectius i la guerrilla d'Angola amb 105.000. Pel que fa al **nombre de faccions enfrontades** constatem que poques vegades hi ha un sol grup armat d'oposició i, quan es dona el cas, sovint es tracta de coalicions de grups (Guatemala, Tadjikistan). És més freqüent la proliferació de grups opositors (el cas més extrem seria Libèria) o el desenvolupament de negociacions amb un grup mentre apareixen nous focus de violència (RD Congo, Filipines). Cal afegir que en 11 dels 16 casos analitzats hi ha **grups paramilitars** estretament vinculats a les FFAA. Finalment, en un

moment de gran rellevància per a la teoria de la motivació econòmica com a causa o combustible de les *noves guerres*, convé destacar que el control dels recursos naturals tan sols alimenta 5 dels 16 casos vistos. Malgrat que és difícil de mesurar la **complexitat** d'un conflicte, justament el nombre d'actors implicats, la durada del mateix i les causes que l'alimenten en són alguns dels indicadors principals.

A l'hora de definir la **incompatibilitat** entre les faccions enfrontades hem acollit la metodologia de l'Institut de la Pau i els Conflictes d'Uppsala, que les divideix en tan sols dues categories: "govern" i "territori". En realitat "territori" també fa referència a "govern", però és una manera per diferenciar els conflictes pel control del poder en uns límits nacionals no qüestionats (normalment guerres civils) i aquells casos en els que es planteja un tema d'independència o autonomia. Sobre els 16 casos analitzats, trobem que la meitat correspon, respectivament, a cadascuna de les dues categories.

El **conflicte més violent** en termes globals ha estat el d'Angola (quasi un milió de morts i uns quatre milions de desplaçats/refugiats). En relació a la població total del país en conflicte, els més castigats en termes de desplaçament han estat Kosovo, Bòsnia-Herzegovina i Libèria. No sempre ha estat possible trobar la xifra de morts i, de totes formes, la forquilla donada sol ser molt ample segons les fonts.

Un darrer fet que crida l'atenció –com es pot veure en el mapa de la presentació– és que els conflictes analitzats han tingut lloc majoritàriament en països o determinades regions d'un país de superfície reduïda (a excepció d'Angola, Algèria i RD Congo).

Els processos de negociació

a) Inici de converses

El **motiu** pel qual les parts en un conflicte armat prenen l'opció d'iniciar converses és, lògicament, una de les informacions més anhelades per les persones implicades en la construcció de pau. És, alhora, una de les dades més imprevisibles. Una de les conseqüències més destacades per a qui dóna aquest pas és el fet d'oferir algun tipus de reconeixement o legitimitat a l'oponent (fet que des de l'inici de la *Guerra contra el Terrorisme* s'ha tornat molt més difícil). Alguns autors afirmen que s'ha d'arribar a un punt de maduresa (Zartman), mentre que altres sostenen que qualsevol moment, independent de la crueta de les confrontacions, és apropiat (Darby, Fisas, Lederach). En tot cas, aquesta és potser l'etapa on les tasques de **diplomàcia paral·lela** (exercida sovint per empresaris, acadèmics, esglésies o altres actors no oficials) juga un paper més destacat. Donat el caràcter reservat d'aquestes iniciatives és difícil esbrinar els casos en que han tingut lloc, però alguns dels esforços realitzats en els casos de Filipines, Guatemala, Irlanda del Nord i Israel/Palestina han transcendit a l'opinió pública.

La diplomàcia formal també juga un paper destacat, i crida l'atenció que en 12 dels 16 casos analitzats hi ha hagut formes de **coordinació entre països** facilitadors/mediadors en forma de *Països Amics* (Guatemala), *Grup de Contacte* (Balcans, Libèria, Tadjikistan), *Troika* (Angola), *Quartet Diplomàtic* (Israel/Palestina) o altres denominacions (*Grup d'Alger*, Etiopia/Eritrea).

També cal destacar el paper **d'organismes internacionals** diferents a l'ONU, principalment de la Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental, ECOWAS, (Libèria, Sierra Leone, Guinea-Bissau), l'Unió Europea (Balcans, Israel/Palestina), l'Organització de la Conferència Islàmica, OIC, (Filipines) i l'Autoritat Inter-Governamental de Desenvolupament, IGAD, (Etiopia/Eritrea).

Aquestes iniciatives s'han desenvolupat sovint en coordinació amb l'**ONU** (Angola, Bòsnia-Herzegovina, Croàcia, Guatemala, Libèria, Sierra Leone, Tadjikistan), mostrant una tendència a la complementarietat de l'acció de Nacions Unides. L'ONU sols ha tingut un protagonisme en solitari en el cas de Timor Leste. En canvi, la guerra dels Balcans va suposar l'inici d'una tendència de relegar l'organisme multilateral a tasques de reconstrucció post bèl·lica (Bòsnia-Herzegovina, Croàcia i, sobre tot, Kosovo).

Tot sovint hi ha esforços destacats per part d'algunes **diplomàcies** que actuen **de forma individual** en els esforços per a dur a les parts a la taula de negociacions. És el cas d'Algèria (Etiopia/Eritrea), EUA (Etiopia/Eritrea, Irlanda del Nord, Israel/Palestina, Libèria, Sierra Leone), Líbia (Filipines, RD Congo), Indonèsia (Filipines), Malàsia (Filipines), Portugal (Timor Leste), Rússia (Balcans, Israel/Palestina), Sudàfrica (RD Congo) i Gran Bretanya (Sierra Leone).

Finalment, cal destacar el cas de d'Argèlia, on no hi ha hagut cap esforç internacional per a posar fi als cruents enfrontaments que s'hi ha donat durant anys. Les úniques actuacions han estat tímides crides al Govern i a les FFAA per a que respectessin els drets humans.

Les **eines per a incentivar** a les parts per a que negociïn es poden agrupar en polítiques de "pastanaga" o de "garrot".

L'opció voluntària sempre és preferible donat que dóna més garanties de sostenibilitat. Ha estat, sota el paraigua dels *bons oficis*, l'instrument històric de Nacions Unides. Amb tot, les facilitacions tan sols es poden exercir si les parts ho sol·liciten. Quan aquest no és el cas, hi pot haver una actuació internacional de denúncia (Portugal en relació a Timor Leste), de pressió (Angola, Guatemala, Israel/Palestina) o d'implantació de la pau (*peace enforcement*), com ha fet ECOWAS a través d'ECOMOG a Libèria, Sierra Leone o Guinea-Bissau. Els casos més dràstics i, alhora més debatuts des del punt de vista de la legitimitat, són les accions armades directes per forçar a una o varies parts a la negociació, com es va donar en el cas dels Balcans, especialment a Kosovo.

En alguns casos, poc freqüents, es poden iniciar converses fins i tot quan una de les parts es troba en clara inferioritat des del punt de vista militar, com va passar amb l'URNG de Guatemala o el FALINTIL de Timor Leste. Es tracta de dos casos on el Govern havia estat denunciat per greus violacions als drets humans i l'inici de negociacions era una manera per a millorar la imatge a nivell internacional.

b) Negociació

Els processos de pau no són lineals. No tots els contactes inicials aboquen en una negociació, no totes les negociacions acaben amb un acord, no tots els acords s'arriben a implementar i no totes les implementacions són exitoses. En realitat passa exactament a l'inrevés. Per tant, el símil d'un procés no seria l'esforç per a pujar una muntanya, o el trajecte per a sortir d'un llarg túnel, sinó la travessa d'una serralada desconeguda, amb alt-i-baixos, avenços i retrocessos, moments de completa desorientació i un punt d'arribada aproximat però incert.

La **durada** de les diferents etapes del procés és, per tant, extremadament variable. Alguns casos no tenen massa volta de fulla i es resolen ràpidament (setmanes o, inclús, dies), sobre tot quan es tracta d'un procés forçat (Guinea-Bissau, Kosovo). Un cas excepcional és el d'Angola, on es van reemprendre negociacions i es va arribar a un acord tan sols dues setmanes després de la mort del líder de les forces opositores, en un context de màxima confrontació. La manca d'entesa entre les parts havien

provocat una llarga etapa d'enfrontaments sagnants (1994-2002) que, amb la mort de Jonas Savimbi, van acabar en els mateixos termes de l'acord al qual havien arribat vuit anys abans. El cas de Filipines és encara més sorprenent. Al cap de quatre anys d'enfrontaments es va arribar a l'Acord de Trípoli (1976). Quan per diverses raons es van reemprendre les hostilitats el conflicte va acabar, vint anys després (1996), amb uns termes molt similars a l'acord inicial.

La situació més freqüent és que es produeixin múltiples esforços al llarg del procés, on cada nova iniciativa parteix de les lliçons apreses en l'intent anterior. Un gran nombre de factors condicionen l'avenç de les negociacions, sobre tot la desconfiança i la manca d'habilitats negociadores de les parts en conflicte o dels propis facilitadors/mediadors. Els primers esforços se solen centrar en l'assoliment d'un **alto al foc**, en el benentès que es tracta d'una mesura de construcció de confiança i que permet un ambient més propici per entrar en aspectes més substancials. Els altos al foc poden ser fruit:

- d'una iniciativa unilateral com a mesura de construcció de confiança: FFAA d'Angola (2002), IRA (Irlanda), URNG (Guatemala)
- una condició *sine qua non* per a que l'altra part segueixi a la taula de negociacions: IRA, Israel/Palestina
- es poden donar com un primer acord d'un procés més llarg: Filipines
- poden ser el darrer escull per arribar a l'acord final: Etiopia/Eritra, Guinea-Bissau, Sierra Leone
- o, en algunes ocasions, són el component central i final d'un procés de negociació: Angola, Algèria, Kosovo, Libèria.

Ara bé, els altos al foc necessiten forçosament un mecanisme de **verificació** que pugui derimir les inevitables polèmiques sobre l'incompliment de l'acord. Aquesta verificació és extremadament complexa. En algunes ocasions es deixa en mans de tercers, com ara ECOMOG (Monitoring Observer Group of the Economic Community of West Africa States) a Libèria i els cascos blaus desplegats a la frontera entre Etiopia i Eritrea. En altres ocasions les parts solen crear grups de verificació conjunts (*Joint Monitoring Committee*). Sigui com sigui, la verificació és complexa, sobre tot quan hi ha un gran nombre de persones en armes. En ocasions les parts acorden acantonar-se, és a dir, concentrar-se en determinades àrees geogràfiques de manera que sigui més fàcil evitar els enfrontaments o per a fer més difícil l'acció dels *spoilers* (boikottejadors). Però això tan sols es fa quan hi ha una confiança mínima o per obligació externa, donat que des d'una perspectiva militar és un enorme error estratègic.

Així doncs, malgrat ésser un dels primers punts de qualsevol agenda de negociació, l'alto al foc no sempre és la prioritat o l'acció en la que s'han d'abocar tots els esforços, degut a dos riscos associats:

- que la discussió sobre la seva implementació porti a un cul de sac que no permet avançar en altres qüestions.
- la facilitat amb que un agent pertorbador (*spoiler*), o un simple accident o error poden fer trontollar tots els esforços.

No és estrany, doncs, que en algunes ocasions les negociacions es duguin a terme mentre duren les confrontacions: Bòsnia-Herzegovina, RD Congo, Tadjikistan.

En relació als **models de negociació**, els casos aquí estudiats es poden classificar de la següent manera:

Reinserció	Angola, Algèria
Repartiment de poder	Angola, Guinea-Bissau, Libèria, RD Congo, Sierra Leone, Tadjikistan
Intercanvi. Pau per: -territori -democràcia -reconeixement de drets	Bòsnia-Herzegovina, Croàcia, Etiòpia/Eritrea, Israel/Palestina Guatemala Irlanda del Nord
Mesures de confiança bilaterals	
Autogovern	Filipines, Kosovo, Timor Leste

Angola figura en dues categories donat que en el període estudiat ha arribat a dos acords que la conjuntura s'ha encarregat de canviar, malgrat ser semblants. Els casos d'Etiòpia/Eritrea i de Timor Leste també presenten singularitats. Els negociadors van acordar deixar la definició de l'estatus final a terceres instàncies: el Tribunal de La Haia va acordar la delimitació fronterera al Corn d'Àfrica i la població de Timor Leste va decidir en un referèndum si volien una autonomia sota Indonèsia o la independència total.

Els models són fruit de circumstàncies molt diferents i tenen implicacions també diferents. Així, la negociació sobre *reinserció* està deslliurada de qualsevol component polític i sol aplicar-se en casos de clara inferioritat militar d'una de les parts. El *repartiment de poder* més aviat indica el contrari: un aparent equilibri de forces que obliga, habitualment a contràrio, a repartir-se el pastís. Una segona lectura permet una altra interpretació: aquest model es dona (excepte pel cas de Tadjikistan) en situacions on els actors basen la seva legitimitat en les armes més que no pas en el seu suport social. Solen ser casos on el confrontament d'idees polítiques (la preocupació pel benestar de la població) té menys importància i els mediadors treballen amb el criteri de *security first*, és a dir, prioritzen la reducció de la violència directa per sobre de la solució dels problemes de fons i no s'aborden les arrels del conflicte. Crida l'atenció que aquest model és el que descriu la majoria dels processos africans.

El tipus d'incompatibilitat també defineix els models de negociació: així, els casos en que es lluita pel *territori*, a banda del marc *d'autogovern* també poden desembocar en *bescanvis* de pau per territori o per reconeixement de drets.

Alhora, el model de negociació defineix el **tipus d'acord**: el contingut dels acords en els casos de *reinserció* o de *repartiment del poder* típicament consten de: amnistia, repartiment de càrrecs polítics, unes FFAA integrades i, en el millor dels casos, la preparació d'eleccions. Els models *d'intercanvi* i *d'autogovern*, en canvi, solen ser bastant més complexos. En el cas concret de *pau per democràcia*, es tracta de replantejar completament el funcionament de les institucions del país. Aquestes situacions porten associat un gran interrogant: quina legitimitat tenen els actors armats per definir el futur de tota la societat? Com recorda un analista del cas de Guatemala, "els acords de pau són democràtics, però poden posar els fonaments per a processos democràtics".

En relació als acords cal afegir una altra consideració: el seu **contingut** condiona de forma substancial la fase post bèl·lica. Un acord molt detallat deixa poc marge per adaptar-se a circumstàncies no previstes inicialment (Etiòpia/Eritrea). Però tot sovint

les circumstàncies no permeten més que uns acords ambigus, confiant que les diferències s'aniran resolent sobre la marxa (Bòsnia-Herzegovina, Kosovo).

També cal diferenciar els acords per l'**horitzó temporal d'aplicació** de les seves disposicions. Altre cop, això ve determinat pel model de negociació: les tasques posteriors a una negociació de reinserció o de repartiment de poder impliquen uns esforços d'implementació generalment més reduïts que els del bescanvi o autogovern.

Alguns dels processos de negociació analitzats han aplicat **metodologies innovadores** o que han rebut un nom que ha transcendit més enllà del propi procés. Alguns dels més destacats serien:

- **Procés d'Esquipulas:** aquesta iniciativa comprometia als països centreamericans a acabar amb les hostilitats, promoure mesures de reconciliació, i democratitzar-se. Va suposar un impuls decisiu, entre d'altres, per a les negociacions de Guatemala.
- **Full de Ruta.** És un terme aplicat per primer cop al procés d'Israel/Palestina i que al llarg dels darrers anys s'ha extès a molts altres processos. Es tracta, bàsicament, d'un document que recull, de forma breu i senzilla, un possible itinerari que poden seguir les negociacions per anar abordant tots aquells temes que cada part considera essencials.
- **Parallel consent:** criteri aplicat a Irlanda del Nord i també a Bòsnia (i d'altres contextos amb societats dividides), segons el qual cal una majoria de vots de les dues (o més) comunitats per a prendre decisions.
- **Sufficient consensus:** acord metodològic aplicat a Irlanda del Nord per evitar que en el marc de les converses de pau un grup minoritari pogués bloquejar el desenvolupament de les mateixes.
- **Principis Mitchell:** sis regles de comportament establertes pel mediador nordamericà, senador George Mitchell, en el procés d'Irlanda del Nord, que comprometien a les parts negociants a:
 1. Emprar mètodes exclusivament pacífics i democràtics per a resoldre les disputes.
 2. Desarmament de tots els grups armats d'oposició.
 3. Verificació internacional del desarmament.
 4. Renunciar a emprar o amenaçar amb emprar violència per influenciar el desenvolupament de les negociacions.
 5. Compromís a complir amb els termes de l'acord que s'assoleixi i a emprar mitjans democràtics i exclusivament pacífics per mirar de modificar qualsevol aspecte de l'acord que no els satisfagui.
 6. Fer una crida per a que s'acabin els punishment killings and beatings.
- **Inter-tadjik dialogue:** procés promogut per l'ONU i que va suposar un gran esforç de conversa, escolta i consulta amb totes les parts del conflicte.
- **Intercongolese dialogue:** procés promogut per Sudàfrica per arribar a acords amb totes les parts en conflicte i, també, amb actors polítics i socials.

c) Implementació

L'Escola de Cultura de Pau està a punt de publicar un estudi sobre els processos de **desarmament, desmobilització i reintegració** (DDR) que tenen lloc en aquests

moments i que, en gran mesura, coincideixen amb els països analitzats en aquest estudi. Per això no ens referim a aquest tema aquí.

Un dels debats més polèmics en l'actualitat són les mesures **veritat, justícia i reparació** per a no deixar en la impunitat els múltiples crims que es cometien en tota guerra. Sovint es considera que sense aquestes mesures no hi pot haver una reconciliació real. Altres, en canvi (sobretot els perpetradors de violacions als drets humans), sostenen que cal sacrificar la justícia si es vol aconseguir la pau. En paral·lel, la jurisprudència internacional avança ràpidament en aquest àmbit fins al punt que, avui, qualsevol tribunal de qualsevol país pot obrir un procés contra una persona acusada de crims contra la humanitat. Aquest tema s'ha abordat de la següent manera en els casos analitzats:

Amnistia	Algèria, Angola, Eritrea/Etiòpia, Filipines, Guinea-Bissau, Israel/Palestina, Libèria, RD Congo, Tadjikistan
Mesures mínimes de justícia	Irlanda del Nord, Timor Leste
Tribunals i Comissions de Veritat	Bòsnia-Herzegovina, Guatemala, Kosovo, Sierra Leone

El procés d'implementació sol anar acompanyat d'alguna forma de **verificació**. Igual que en el cas de les verificacions dels alts al foc, se solen organitzar missions conjuntes entre les parts enfrontades, habitualment amb l'acompanyament d'alguna de les agències internacionals que treballen en el context post-bèl·lic. Així com hi ha una tendència a relegar l'ONU de les funcions medidores, l'organisme multilateral segueix tenint un paper de primer ordre en la implementació i la rehabilitació post-bèl·lica (14 dels 16 casos estudiats). Cal esmentar els casos especials de Timor Leste i de Kosovo, on la comunitat internacional fins i tot ha arribat a jugar el paper d'administració provisional (en les seves branques executiva, legislativa i judicial).

d) Resultats

La situació actual, passats uns anys des de les negociacions, és força variada. Pel propi criteri de selecció dels casos a estudiar no hem inclòs aquelles situacions que han tornat als enfrontaments (com ara Còte d'Ivoire i Somàlia). Amb tot, cinc dels 16 casos analitzats es troben en una situació de **fragilitat**, és a dir, amb risc de nous enfrontaments armats (Etiòpia/Eritrea, Israel/Palestina, Libèria, RD Congo, Sierra Leone).

Com ja hem dit, la implementació està molt condicionada pel tipus d'acord al que s'ha arribat i es fa, per tant, difícil de comparar. El quadre següent dóna una idea aproximada de la situació actual:

Nivell d'implementació	País
Plena	Angola, Croàcia (excepte retorn refugiats serbis), Tadjikistan,
En procés	Libèria, Sierra Leone, Timor Leste
Amb problemes	Bòsnia-Herzegovina (revisió), Filipines, Guatemala, Irlanda del Nord, Kosovo, RD Congo
Deficient	Eritrea/Etiòpia, Israel/Palestina (full de ruta)

No hem anotat els casos d'Algèria i Guinea-Bissau. En el primer no s'ha signat cap acord i en el segon, un cop d'Estat poc després de l'acord de pau no va permetre l'inici de la fase d'implementació.

Un cas molt especial és el de Bòsnia-Herzegovina. Per l'ambigüetat en el redactat de l'acord i per la complexitat en la implementació de les seves disposicions, s'està considerant fins i tot revisar els acords de Dayton, 10 anys després.

Per acabar, cal fer un esment especial a la situació social, econòmica i política que viuen els països que han sortit d'un conflicte armat. Sobre tot en els casos de *repartiment de poder*, la major part de la població no sol veure els *beneficis de la pau* i es genera un buit entre governants i governats malgrat l'absència de guerra. En cap dels casos analitzats (excepte Irlanda del Nord), s'han abordat de forma satisfactòria les arrels del conflicte, i la població segueix vivint en un context de pobresa i frustració.

e) Altres consideracions

Hem vist que les **durades** del conflicte, de les negociacions i de la implementació dels acords és no tan sols molt variada, sinó difícil de mesurar degut a que no es tracta de processos lineals.

Hem anotat també que les funcions de **mediació de la comunitat internacional** es concentren en la fase de presa de contacte. Òbviament solen continuar en la fase de negociació pròpiament, però no sol haver-hi un canvi d'actors.

No hem esmentat, en canvi, el **paper de la societat civil**, tant a l'hora de convocar a les parts a la taula de negociacions com per influir l'agenda i el desenvolupament de les negociacions. Malgrat que es parla molt de diplomàcia ciutadana, aquesta no ha jugat un paper destacat en cap dels casos analitzats. Sí que hi ha hagut iniciatives, fins i tot en contextos de fort desestructuració social degut a la violència, però hi ha hagut pocs intents seriosos per a prendre-les en consideració. Guatemala va arribar a tenir experiències innovadores, sobre tot a través de la *Asamblea de la Sociedad Civil*. Sudàfrica també ha impulsat la participació de la societat civil a les diferents rondes de negociació que ha organitzat. Però una revisió en detall d'aquestes dues excepcions posaria damunt la taula una àmplia llista de lliçons apreses. Amb tot, igual que els aspectes de veritat, justícia i reparació, es tracta d'un tema que està cridat a tenir un protagonisme creixent.

Finalment volem destacar un aspecte molt poc conegut i analitzat: el **paper dels presos** en la construcció de pau. A diferència dels combatents, que viuen més pendents de la lluita del dia a dia, les presons sovint ofereixen una oportunitat per aquelles persones amb motivació política per a pensar amb una visió de futur. Els canvis estratègics que van donar la volta a la confrontació armada en el cas d'Irlanda del Nord (tant de part dels presos republicans com els lleialistes) i en el Timor Leste (Xanana Gusmao) van sorgir de la presó (el cas de Nelson Mandela és el més emblemàtic, però també els presos a Colòmbia i fins i tot al País Basc tenen un fort potencial de transformació del conflicte). És clar que cal unes condicions mínimes que permeten aquestes circumstàncies, com ara que "els de fora" vulguin escoltar "els de dintre" i que les persones preses tinguin la possibilitat de comunicar-se entre elles i amb "els de fora".

La matriu que segueix resumeix els principals paràmetres analitzats.

País	Conflicte	Incompatibilitat ¹	Actors i efectius	Morts	IDP i refugiats. Índex	Recursos naturals	Paràmetres militars	Negociacions	Mediació ²	Model de negociació (acord)	Metodologia negociació Comentaris/ trets diferencials	Estat actual: hostilitats ³ ; implementació; situació política/social/econòmica; altres
Angola	1975 - 2002	Govern	Govern (80-130.000) UNITA (105.000)	800.000- 1.000.000	4.000.000 30%	Petroli Diamants		1994- 1995- 1998- 2002.	Troika ONU	Repartiment poder	Pes desmesurat Savimbi. Fort impacte regional.	Estabilitat. Implementació plena. Frustració població. Nous focus de conflicte (Cabinda)
Algèria	1993 -	Govern	Govern (FFAA) FIS (1990) AIS (1993) GIA (1992) Salafistes (1998)				Guerra bruta dels propis militars	1993 - 2000	Cap actor extern	Reinserció	Paper dels presos (FIS). Absència mediació externa.	Estabilitat relativa. No hi ha hagut acord de pau. Frustració social greu. Tensions en zones amazig.
Bòsnia- Herzegovina	1992 - 1995	Territori	Govern (35-110.000) Serbis bosnis (40-110.000) Serbis irregulars (40-80.000) Iugoslàvia (135.000) Croàcia (100.000) Irregulars croats (35-50.000)	100.000 – 200.000	2.200.000 (50%)		Irregulars serbis i croats	1992- 1995	Grup de Contacte ONU UE	Intercanvi: pau per territori. Acord ample i ambigu	Diplomàcia internacional intensa però caòtica. Pau imposada (OTAN). Implementació internacional. <i>Peacekeeping</i> .	Estabilitat. Possible revisió Acord. Administració provisional tutelada. Dificultats relació amb Sprka. Pobresa. Pendent ingrès a l'UE
Croàcia	1991 - 1995	Territori	Govern (70-105.000) Irregulars serbis (16.000) Rep. Sèrbia Krajina (15-50.000) Iugoslàvia (135.000)		600.000		Irregulars serbis			Intercanvi: pau per territori.	Diplomàcia internacional intensa però caòtica. <i>Peacekeeping</i>	Estabilitat. Pendent retorn de refugiats serbis. Pendent ingrès a l'UE.
Etiòpia / Eritrea	1998 - 2000	Territori	Govern Etiop (?) Govern d'Eritrea (350.000)	70.000	1.360.000 (20% Eritrea)			1998- 2000	Grup d'Alger UA, IGAD ONU Algèria, EUA	Arbitració. Ambigüitat inicial amb greus conseqüències.	Successives propostes de pau, sempre amb la delimitació de la frontera com a tema central. Paper destacat de la simbologia (Badme). <i>Peacekeeping</i> .	Fragilitat. No s'ha implementat l'acord. Pobresa i crisi alimentària creixent.
Filipines (MNLF)	1972 - 1996	Territori	Govern: 60.000 MNLF: 69.000	120.000 (11.000 soldats 1972- 1980)	200.000		?	1976 1992 - 1996	Líbia OIC Indonèsia Malàsia	Autonomia.	Diplomàcia islàmica. L'acord de Trípoli (1976) va ser marc de referència per l'acord de 1996. Política de <i>Sis passos ver la pau</i> , del President Estrada.	Estabilitat. Implementació parcial. Possibles incompatibilitats amb l'actual negociació amb el MILF. Frustració de la població. Continuen altres focus de conflicte (Abu Sayaf). Societat civil verifica alto al foc.
País	Conflicte	Incompatibilitat ⁴	Actors i efectius	Morts	IDP i refugiats. Índex	Recursos naturals	Paràmetres militars	Negociacions	Mediació ⁵	Model de negociació (acord)	Metodologia negociació Comentaris/ trets diferencials	Estat actual: hostilitats ⁶ ; implementació; situació política/social/econòmica; altres

¹ Seguim el criteri de l'Institut de la Pau i els Conflictes d'Uppsala, de dividir les incompatibilitats en "Govern" (*Incompatibility concerning type of political system, the replacement of the central government or the change of its composition*) i "Territori" (*Incompatibility concerning the status of a specified territory, e.g. the change of the state in control of a certain territory (interstate conflict), secession or autonomy (intrastate conflict)*).

² Alguna forma de *Països amics*; organismes internacionals; països; Comissionat nacional; diplomàcia paral·lela.

³ Estable (no hi ha tornat a haver i no semblen probables noves hostilitats) / Fràgil (risc de nous enfrontaments)

Guatemala	1960 - 1996	Govern	Govern (40-45.000 URNG (3.600)	200.000	1.500.000 (16%)		PAC	1989-1996	Països amics ONU Esglésies. Comissionat	Intercanvi: pau per democràcia. Acord ambiciós i dispers.	Balanç militar desequilibrat. Impuls pel procés d'Esquipulas. Multitud de rondes internacionals. Participació societat civil.	Estabilitat. Manca completar implementació. Impunitat. Empitjorament socioeconòmic. Violència juvenil.
Guinea-Bissau	1998 - 1999	Govern	Govern (9.250) FFAA rebels (3-10.000)		450.000 (33%)		Milícies	Juliol-octubre 1998. Febrer 1999	CPLP ECOWAS	Repartiment de poder	El President va anar cedint mentre anava perdent suport de les FFAA. Acords de poca vigència. <i>Peacekeeping</i> .	El conflicte va acabar amb cop d'Estat.
Irlanda del Nord*	1972 - 1998	Territori	Govern: 12-19.000 soldats	3.200			Grups lleialistes	1972-1998	EUA Diplomàcia paral.lela.	Pau per reconeixement de drets	Converses amb els braços polítics dels grups armats. Paper destacat dels presos. Converses "sobreincloents". <i>Principis de Mitchell</i> . GB es considera <i>peacekeeping</i>	Estable. Manca completar implementació. Progrés.
Israel / Palestina	1948 -	Territori						1995 - 1998. 2000. 2001.	Quartet Diplomàtic UE, Rússia, G8, EUA	Pau per territoris.	Conflicte més llarg de tots. Dimensió regional i mundial. <i>Full de Ruta</i> . Difícil trobar sortides win-win. Simbologia: Jerusalem, líders. Paper destacat de presos (Barguti) <i>Peacekeeping</i>	Fragilitat. Implementació molt parcial del <i>Full de Ruta</i> . Importants canvis polítics interns i frustració social als dos països. Pobresa Palestina.
Kosovo	1999	Territori	Govern (14-44.000) UCK (500 - 20.000) OTAN (30-40.000)		900.000 (50%)			Febrer 1999.	Grup de Contacte, UE, G8, Rússia	Autonomia/In dependència. No es tracta pròpiament d'un acord de pau.	Diplomàcia internacional intensa. Imposició armada sense mandat de l'ONU. Protagonisme de l'OTAN i marginació de l'ONU. <i>Peacekeeping</i>	Estable. Implementació en marxa, amb dubtes sobre el final del procés. Administració provisional internacional.
Libèria	1989-1997. 2000-2003.	Govern	1989 - 1997: Govern (7.000) NPLF, INPL, CRC, ULIMO-J, ULIMO-K, LPC, LDF 2000 - 2003: Govern (12.000) LURD (35.000) Paramilitars (16.000)	150.000	2.000.000 (58%)	Diamants, or, fusta, cautxú.	Sí	1990-1996. 2003.	ECOWAS ONU OUA EUA Grup de Contacte	Repartiment de poder	Adaptació paulatina de les propostes de pau a les demandes dels grups armats. Fort impacte regional. 14 acords de pau. Armes i territori dona accés a negociació. <i>Peacekeeping</i> .	Fragilitat. Persisteixen causes estructurals socioeconòmiques.

⁴ Seguim el criteri de l'Institut de la Pau i els Conflictes d'Uppsala, de dividir les incompatibilitats en "Govern" (*Incompatibility concerning type of political system, the replacement of the central government or the change of its composition*) i "Territori" (*Incompatibility concerning the status of a specified territory, e.g. the change of the state in control of a certain territory (interstate conflict), secession or autonomy (intrastate conflict)*).

⁵ Algunes formes de Països amics; organismes internacionals; països; Comissionat nacional; diplomàcia paral.lela

⁶ Estable (no hi ha tornat a haver i no semblen probables noves hostilitats) / Fràgil (risc de nous enfrontaments)

RD Congo	1998 - 2001	Govern	Govern (20-80.000) RCD (50-60.000) MLC (1-18.000) RCD-ML (2-3.000)		2,7 milions (5%)	????	Mayi-Mayi. EPR UDPF ADF	1998-2001	ONU UA Líbia, Sudàfrica Carter Center	Repartiment de poder	<i>Intercongolese Dialogue</i> (múltiples converses bilaterals i multilaterals) Fort impacte regional. <i>Peacekeeping</i> .	Fragilitat. Nous focus de conflicte (Ituri i Kivu).
Sierra Leone	1991-1996. 1997-2000. 2000.	Govern	Govern (6-15.000) Milícies Kamayors RUF (15.000). AFRC	30.000 – 75.000	>1.000.000 (25%)	?????	CDF (Kamayors)	1996. 1999. 2000-2001.	ECOWAS ONU GB, EUA	Repartiment de poder	Fort impacte regional. <i>Peacekeeping</i> .	Fragilitat. Persisteixen causes estructurals socio-econòmiques.
Tadjikistan	1992 - 1996	Govern	Govern (3.000-9.000) UTO (16.000)	60.000	600.000 (10%)		Front Popular	1994 - 1997	Grup de Contacte. ONU.	Repartiment de poder	Inter-tadjik Dialogue. Excel.lent paper de l'ONU. <i>Peacekeeping</i> .	Estabilitat. Implementació completada. Pobresa. Dèficit democràtic.
Timor Leste	1975 - 1999	Territori	Govern. Milícies pro indonèsies. FALINITIL.	200 – 250.000 (bàsicament per repressió)	200.000 (25%)	Petroli	Milícies pro indonèsies.	1998-1999	Portugal ONU (Mandela)	Arbitri nacional (referendum)	Converses entre Portugal i Indonèsia (i ONU), sense Timor Activitat insurgent pràcticament acaba 1987. Oposició cívica reb Premi Nobel. Paper presos. <i>Peacekeeping</i> .	Conflicte acabat. Administració provisional internacional. Fragilitat institucional. Pobresa.

3 - Processos de pau durant l'any 2005

A l'actualitat podem parlar de l'existència de 35 processos de negociació o exploració en el món, part dels quals s'han desenvolupat de tal forma que es poden considerar com a processos de pau. 7 d'aquestes negociacions estan consolidades, 13 es desenvolupen amb interrupcions, i 15 es mouen sense existir pròpiament un procés de pau, tal com pot comprovar-se en el quadre següent. Àsia i Pacífic és la regió amb més processos (15), seguida d'Àfrica (13). En més de la meitat dels casos (54%) hi ha mediació externa.

ELS CONFLICTES I ELS PROCESSOS DE PAU D'AVUI			
Conflictes armats finalitzats durant 2005	Amb procés consolidat	Sudan (SPLA), Indonèsia (GAM)	2
Subtotal			2
Conflictes armats vigents	Amb procés consolidat	Filipines (MILF), Inia-Pakistan	2
	Amb interrupcions	Côte d'Ivoire, Somàlia, Sudan (SLA-JEM), Colòmbia (AUC), Colòmbia (ELN), Sri Lanka (LTTE), Filipines (NPA), Israel-Palestina	8
	Sense procés concret	Algèria, Burundi (FNL), RD Congo (regions de Kivu i Ituri), Uganda (LRA), Índia (ULFA), Índia (NDFB), Nepal (CPN), Iraq	8
Subtotal			18
Conflictes violents no catalogables com a "conflictes armats"	Amb procés consolidat		0
	Amb interrupcions	Geòrgia (Ossètia del Sud)	1
	Sense procés concret	Angola (Cabinda), Nigèria (Delta del Níger), Myanmar, Tailàndia,	4
Subtotal			5
Ex-conflictes armats sense resoldre	Amb procés consolidat	Índia (DHD), Índia (UPDS), Índia (NSCN-IM)	3
	Amb interrupcions	Índia (CPI), Armènia-Azerbaitjan, Geòrgia (Abjàsia), RPD Corea-EEUU	4
	Sense procés concret	Congo (Ninjas), Sàhara Occidental, Senegal (Casamance)	3
Subtotal			10
TOTAL			35
	Amb procés consolidat		7
	Amb interrupcions		13
	Sense procés concret		15

TIPUS DE PROCESSOS I MEDIACIONS			
Països (35)	Actors	Mediació externa (19)	Tipus de negociació
Àfrica (13)			
Algèria	Govern – grups integristes	---	Proposta de reconciliació i amnistia
Angola (Cabinda)	Govern – FLEC	---	Exploracions informals
Burundi	Govern – FNL	Tanzània	Exploracions formals
Congo	Govern – milícies Ninjas	---	Exploracions per complir acords previs
Congo, RD (regions Kivu i Ituri)	Govern – milícies internes i externes	---	Desarmament i repatriació
Côte d'Ivoire	Govern – <i>Forces Nouvelles</i>	Sud-àfrica (Unitat Africana) Grup de Treball Internacional	Negociació formal per integrar-se en el Govern
Nigèria (Delta)	Comunitats Ogoni i Gbor, companyies petroleres	Esglèssia	Reconciliació
Sàhara Occidental	Govern Marroc – Front Polisario	ONU	Exploracions formals
Senegal (Casamance)	Govern – MFDC	---	Implementació de l'Acord de Pau de 20-12-2004
Somàlia	Clans enfrontats	IGAD	Negociació entre membres del Govern Federal de Transició
Sudan	Govern – SPLA	IGAD	Procés de pau consolidat, amb Acord de Pau signat el gener de 2005, que dona autonomia al sud i forma un Govern d'Unitat Nacional
	Govern – SLA / JEM	Nigèria (Unitat Africana)	Negociacions per assolir una autonomia, distribució de recursos i repartiment del poder polític
Uganda	Govern – LRA	---	Exploracions formals
Amèrica (2)			
Colòmbia	Govern – AUC	OEA	Desmantellament aparell militar de les Autodefenses
	Govern – ELN	---	Exloració formal a Cuba
Àsia i Pacífic (15)			
Corea, RPD – EEUU	Govern	Quintet Diplomàtic (amb Rússia, Japó i Xina)	Converses formals per desmantellar el programa nuclear a canvi de seguretat
Filipines	Govern – MILF	Malàsia	Procés de pau formal per discutir temes d'autogovern
	Govern – NPA/NDF	Noruega	Exploracions formals i informals, segons el moment
India	Govern - CPI	---	El gener van trencar-se les converses
	Govern - DHD	---	Negociacions formals, amb alto el foc, per discutir temes de sobirania
	Govern - UPDS	---	Negociacions formals, amb alto el foc, per discutir temes d'autonomia
	Govern – ULFA	Grup Consultiu del	Contactes exploratoris per

		Poble	discutir temes de sobirania
	Govern – NDFB	---	Converses informals i alto el foc
	Govern – NSCN-IM	---	Converses a Tailàndia per discutir temes de sobirania i alto el foc
Índia – Pakistan	Governs	---	Mesures de Creació de Confiança
Indonèsia (Aceh)	Govern – NPA	Finlàndia	Procés de Pau formal, amb un Acord signat el 15-8-2005
Myanmar	Govern – KNU	---	Intents fallits de reconciliació
Nepal	Govern – CPN	---	Alto el foc del CPN amb diàlegs formals amb els partits polítics
Sri Lanka	Govern – LTTE	Noruega	Converses exploratòries sobre temes d'autogovern, amb alto el foc
Tailàndia (sud)	Govern - Comunitat musulmana	---	Intents fallits de pacificació
Europa i Àsia Central (3)			
Armènia – Azerbaitjan	Governs	Grup de Minsk	Negociacions formals periòdiques
Geòrgia (Abjàsia)	Govern Geòrgia, autoritats d'Abjàsia i Rússia	ONU (RESG)	Rondes de negociacions formals a l'exterior (Ginebra), per definir l'estatus de Nagorno-Karabaj
Geòrgia (Ossètia del Sud)	Govern Geòrgia, autoritats d'Ossètia del Sud	Comissió de Control (Geòrgia, Ossètia del Nord, Ossètia del Sud i Rússia)	Converses formals amb desacord sobre la mediació
Orient Mitjà (2)			
Iraq	Govern – EEUU i milícies insurgents	---	Converses exploratòries amb alguns grups insurgents
Israel – Palestina	Govern d'Israel, ANP i milícies palestines	Quartet Diplomàtic (EEUU, Rússia, ONU, UE)	Contactes, exploracions i negociacions diverses amb resultats variables segons el moment

Els factors que causen crisis en les negociacions solen ser repetitius d'un any a un altre, presentant aquests motius principals:

Motius de crisis en les negociacions

- Clima d'inseguretat general al país o a la regió**
- Falta de garanties de seguretat per als negociadors**
- Rebuig cap als mediadors**
- Il·legalització de partits polítics o grups armats d'oposició**
- Desarmament forçat i no voluntari**
- Divisions dins dels grups armats**
- No reconeixement de la legitimitat del Govern**
- Negativa d'alguns grups a formar part d'un nou Parlament
- Dificultats per a convocar eleccions
- Impediments per a participar en processos electorals
- Divisions internes al Govern

- Lluites pel lideratge
 - Localització de la seu del nou Govern
 - Detenció d'opositors polítics
 - Assassinat d'opositors polítics
 - Mort per accident d'un dirigent polític
 - Retards en la desmobilització de grups armats
 - Actitud impositiva dels mediadors
 - Presència no desitjada de tercers països en les negociacions
 - Divergències sobre la composició de les missions de pau
 - Presència de milicians
 - Efecte "dòmino" d'altres conflictes propers
 - Incompliment de reformes polítiques promeses
 - Desconfiança entre les parts
 - Desacord sobre el lloc on negociar
 - Negativa a alliberar presoners polítics
 - Negativa a dur a terme reparació a les víctimes de violacions de drets humans
 - Negativa a negociar reformes socials i econòmiques
 - Falta de gestió sobre les llistes terroristes
 - Oposició de sectors socials a complir amb acords
- () En negreta s'han assenyalat els motius que apareixen en almenys dues negociacions diferents

Pel que als temes de fons de les negociacions, en quasi la meitat d'elles hi un debat sobre fórmules d'autogovern, presentant la següent agenda de negociació:

L'agenda en les negociacions sobre formes d'autogovern		
País	Grup	Agenda
Chipre	Comunitats grega i turca	L'ONU va proposar, sense èxit, crear un Estat confederal compost per dos cantons (com entitats independents) i un Govern comú, a l'estil suís. Cada entitat independent tindria la seva pròpia Constitució i coordinarien les seves polítiques a través d'acords de cooperació, a l'estil belga. La presidència i la vicepresidència serien rotatòries per períodes de deu mesos. Durant un període de transició, els líders de les dues comunitats serien "copresidents" per un període de tres anys. Es crearia també una comissió de reconciliació, a l'estil sud-africà, i es desmilitaritzaria progressivament tota la illa
Filipinas	MILF	La Presidenta de Filipines ha impulsat un programa de reconciliació i diàleg interreligiós, el desenvolupament de les zones de majoria musulmana i la creació d'una Comissió d'Amnistia i Rehabilitació. Ambdues parts han assolit avanços importants en temes socials, econòmics i polítics, i en particular amb el delicat tema de les terres ancestrals i la gestió dels recursos naturals. Han examinat experiències d'altres països (Timor, Sudan i Bòsnia). La qüestió dels dominis ancestrals podria resoldre's en el marc de la Llei sobre Drets dels Pobles Indígenes i del Consell Nacional dels Pobles Indígenes. El MILF ha renunciat a la independència, però exigeix fórmules d'autogovern que expressin un major grau d'autonomia per l'actual Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM). Al maig, el MILF va portar a terme una multitudinària assemblea en el sud del país, amb més de mig milió d'assistents, per a consultar amb les seves bases els principals reptes que enfronta el poble Bangsamoro i les estratègies per a solucionar el conflicte armat
Geòrgia	Govern d'Abjàsia	El 2001, l'ONU va fer una proposta de distribució de competències. Ambdues parts han anat desenvolupant mesures de confiança i distensió. Al març de 2005, el President georgià va proposar establir a Geòrgia una autonomia seguint el model italià de la regió d'Alt Adige.
Índia	ULFA (Assam)	El grup armat exigeix un referèndum sobre la qüestió de la independència, però el Govern no accedeix a aquesta petició fins que el grup renunciï a la violència. Les negociacions podrien centrar-se en models federals
Índia	NSCN (IM)	El grup armat manté la seva reivindicació d'integrar tots els territoris habitats

	(Nagalàndia)	per població naga en una única entitat territorial
Índia-Pakistan	Grups caixmirs	Ambdós països desenvolupen des de fa dos anys nombroses mesures de confiança. Han fet propostes de major autonomia per a la regió, sense fronteres definides per a restar rellevància a la demarcació fronterera, i una retirada de les tropes en la zona.
Indonèsia	GAM (Aceh)	Han assolit acords en temes relacionats amb els impostos, els pagaments de duanes i la distribució d'ingressos derivats del petroli. Al juliol revisaran els temes d'autogovern, amnistia per als membres del GAM i seguretat. Al maig, membres de la diàspora es van trobar a Estocolm per a fer arribar propostes als negociadors. El Govern va considerar realitzar modificacions a la llei d'autonomia especial per a Aceh, a fi de facilitar les negociacions i trobar una fórmula consensuada d'autogovern. També han discutit la reintegració del GAM a la vida civil, la seva possible participació política i una supervisió internacional.
Sàhara Occidental	Marroc / F. POLISARIO	El Pla Baker II, proposat en 2003 i rebutjat fins al moment pel Marroc, preveia l'elecció d'una Autoritat del Sàhara Occidental i la posterior celebració d'un referèndum, al cap de tres o quatre anys de celebrar-se les eleccions
Sri Lanka	LTTE	Al març de 2003 van arribar a un acord per a desenvolupar un sistema federal basat en l'autodeterminació interna en el marc d'una Sri Lanka unida. Al novembre d'aquest any, el LTTE va presentar les seves propostes d'administració interina basades en el repartiment del poder, una administració durant sis anys, durant els quals es discutiria una nova Constitució que reforçaria els drets de les minories, i després es realitzaria un referèndum. Abans del tsunami de desembre de 2004, el LTTE exigia instaurar una "administració interina" en la zona tamil, mentre que el Govern només admetia crear un "Consell interí d'autogovern". En els últims mesos, el Govern estudia la possibilitat d'abolir una clàusula de la Constitució que impossibilita el federalisme, i està analitzant el model de federalisme de la Índia.
Sudan	SPLA	Al gener es va signar un acord pel qual el sud del país es convertirà en una regió autònoma durant sis anys, període després del qual deurà celebrar-se un referèndum d'autodeterminació. Govern i SPLA formaran una força conjunta de 21.000 soldats durant el període d'autonomia. Cada territori utilitzarà la seva pròpia bandera, els recursos derivats del petroli es repartiran a parts iguals, s'utilitzaran dues monedes distintes en un sistema bancari dual, i el líder del SPLA serà el Vicepresident del nou Govern d'Unitat Nacional. Està previst el desplegament d'una operació de manteniment de la pau, amb una mica més de 10.000 efectius per un període de set anys i un mandat de supervisió i verificació de l'alt el foc, suport al procés de desarmament, desmobilització i reintegració, i la promoció de la reconciliació nacional.
Sudan	SLA / JEM (Darfur)	Al març, el Govern va assegurar que l'establiment d'un sistema federal per a tot el país permetrà assolir una solució al conflicte i garantirà als respectius estats dotar-se d'una Constitució, un Governador i una Assemblea propis.

Desenvolupament d'aquests processos al llarg de l'any

ÀFRICA

a) Àfrica Occidental

A **Côte d'Ivoire**, durant els primers mesos de 2005 va seguir dominant la inestabilitat i la desconfiança entre les *Forces Nouvelles*, coalició de grups armats que es van rebel·lar contra el Govern el 2002, i el President del país. Els grups armats que integren aquesta força van acusar al Govern de L. Gbagbo de no complir els acords que van dur a la construcció d'un Govern d'Unitat i Reconciliació Nacional. La controvèrsia va estar mediada per Sud-àfrica, sota mandat de la UA, amb l'objectiu que els membres de les *Forces Nouvelles* que van ser designats Ministres retornessin al Govern de transició. El procés de pau, no obstant, es va enterbolir a mitjans d'any a causa d'uns enfrontaments entre diferents comunitats, per l'amenaça de l'oposició amb no presentar-se a les eleccions si no podien participar en la seva preparació, per les

reticències de les *Forces Nouvelles* a desarmar-se i per les acusacions d'aquest grup contra el President. A la fi de juny va començar a Pretòria una segona fase de les negociacions, en la qual les parts van acordar l'inici definitiu del procés de desarmament de les milícies progovernamentals a partir del 20 d'agost, fet que no es va acomplir. Al novembre, el Grup de Treball Internacional (GTI) creat per impulsar el procés de pau en el país, i format per la UA, ECOWAS, la UE, França i EUA, entre d'altres, es va reunir per establir un calendari electoral i decidir el nomenament d'un nou Primer Ministre. Al desembre, finalment, els mediadors africans van nomenar a Ch. Konan Banny, fins el moment governador del Banc Central d'Àfrica Occidental, com a nou Primer Ministre interí del país, amb la difícil tasca de desarmar a tots els grups abans del termini d'un any.

A **Nigèria**, país afectat per continus enfrontaments entre les comunitats de la regió del Delta del Níger i entre aquestes i les companyies petroleres, amb el resultat de més d'un centenar de morts al llarg de l'any. Al primer trimestre es va realitzar una Conferència amb la participació de més de 400 delegats, i que es va encarregar d'iniciar una reforma de la Constitució. A la fi del mes de maig, el Govern va designar al capellà catòlic nigerià M. Kukah, com mediador independent per a facilitar negociacions entre l'empresa transnacional Royal/Dutch/Shell i el grup activista Moviment per a la Supervivència de la Gent Ogoni (MOSOP) i altres líders ogoni. A finals d'any, el Govern va ordenar el desplegament de l'exèrcit com a mesura preventiva davant la forta escalada de la tensió a la zona.

A **Senegal**, al mes de juny, una escissió del grup armat d'oposició MFDC va assumir la responsabilitat d'uns atacs en la regió de Casamance, pel que encara no s'ha assolit la pacificació definitiva de la regió.

b) Corn d'Àfrica

Al començar l'any, el procés de pau de **Somàlia** va avançar amb algunes dificultats vinculades als països que integren la força de manteniment de la pau de la UA, essent especialment rebutjada la possible presència de tropes etiòps i d'altres països de la regió. Al febrer, la UA va confiar a l'organització regional IGAD la tasca de preparar el desplegament de la missió, formada per uns 10.000 efectius, però aquesta decisió va ser rebutjada per la major part dels Ministres del nou Govern. Poc després, la IGAD va anunciar la seva intenció de desplegar una força de manteniment de la pau a Somàlia (IGASOM), que fos reemplaçada per una força de la UA al cap de nou mesos. A mitjans de juny, el Govern Federal de Transició va iniciar el seu trasllat des de Nairobi a la ciutat somalí de Jowhar. El Govern, a més, va nomenar als seus dos primers ambaixadors (a Nacions Unides i a Xina), va aprovar el seu primer pressupost (per un import de 229 milions d'euros) i va començar unes conferències de reconciliació en cadascun dels 93 districtes de Somàlia. El Viceministre de Defensa va anunciar el restabliment de les FFAA al país.

Durant el tercer trimestre de l'any, alguns "senyors de la guerra" van amenaçar amb la volta a les armes si l'Executiu no s'instal·lava a la capital, i nombrosos parlamentaris i Ministres van alertar que el President, A. Yusuf Ahmed, estava preparant la represa dels enfrontaments a gran escala. Al novembre es va produir un atac a la comitiva del Primer Ministre, morint nou persones, encara que el Primer Ministre no va resultar ferit. Poc després, els parlamentaris amb seu a Mogadishu van iniciar converses amb la resta de membres del Govern, en un intent de superar les diferències. També es va realitzar una trobada a Nairobi (Kenya) de més de cent representants d'entitats somalis i de la comunitat internacional, per planificar la reconstrucció del país i la conferència de donants, prevista pel 2006.

En relació amb procés que segueix el Govern de **Sudan** amb el **SPLA**, al gener es va signar a Nairobi (Kenya) un acord de pau definitiu, que va posar fi a 22 anys d'enfrontaments. A partir del mes de juliol, el sud del país es va convertir en una regió autònoma i està previst que després d'un període de 6 anys es celebri un referèndum d'autodeterminació. A l'abril es va produir, per primera vegada, la visita a la capital d'una àmplia delegació del SPLA per a iniciar la implementació oficial de l'acord, que s'estava endarrerint. A Oslo es va celebrar la primera Conferència de Donants, que es van comprometre a proporcionar fons per valor de 4.500 milions de dòlars. També a l'abril, va iniciar el seu desplegament la nova missió de manteniment de la pau de Nacions Unides a Sudan (UNAMIS), amb una mica més de 10.000 efectius per un període de 7 anys, i un cost anual superior als 1.000 milions de dòlars. Al maig, el Govern i el SPLA van començar els treballs per a l'elaboració d'una nova Constitució, i es va produir la primera reunió del Comitè Militar Conjunt de l'Alto el Foc (CJMC). Durant el tercer trimestre de l'any, el fet més significatiu va ser la mort en accident aeri del líder del SPLA i recentment nomenat Vicepresident del país, J. Garang, fet que va desencadenar importants enfrontaments a la capital i una gran incertesa respecte a les causes d'aquest accident. El nou líder del SPLA i Vicepresident del país, S. Kiir, va constituir formalment el Govern autònom del sud del país, que administrarà una bona part dels afers públics. A finals d'any, no obstant, existia preocupació per la creixent tensió derivada del retorn espontani al sud del país de milers de persones desplaçades al llarg dels anys de conflicte.

En canvi, a la regió sudanesa de **Darfur** la situació va continuar estancada durant els primers mesos de l'any pel que fa al diàleg entre el Govern i els grups armats d'oposició SLA i JEM. Els grups armats van reafirmar la seva negativa a reprendre les negociacions amb el Govern, a no ser que els responsables de crims de guerra fossin jutjats per un tribunal internacional. En aquest sentit, a la fi de març, el Consell de Seguretat de l'ONU va decidir autoritzar al Fiscal General de la Cort Penal Internacional la persecució dels crims de guerra i de lesa humanitat comesos a Darfur. A mitjan abril, el Govern txadià va suspendre la seva participació com a mediador a les negociacions de pau, al considerar que el Govern sudanès estava donant suport a membres de grups armats d'oposició txadians. Al maig, ambdues parts van signar a Líbia, sota els auspicis de M. Gadafi, un acord d'alto el foc que contemplava la facilitació de l'ajuda humanitària per a la regió. Posteriorment, a mitjans de juny, el Govern i els grups armats es van reunir a Abuja (Nigèria), reiniciant així una nova ronda de contactes directes, després de sis mesos, amb la mediació de la UA, liderada pel seu enviat especial, S. Ahmed Salim. A la fi de juny es van produir serioses tensions entre els mateixos equips negociadors dels grups armats, ja que ambdós grups van sofrir escissions i lluites pel liderat. A mitjan setembre, el Govern sudanès i els dos grups armats van iniciar a Abuja (Nigèria) la sisena ronda de negociacions de pau, centrant-se en temes relacionats amb el repartiment del poder i dels recursos, així com el manteniment de la seguretat. Al novembre es va iniciar a Nigèria la setena ronda negociadora, destacant el fet que el SLA va participar-hi de manera unificada, encara que amb representants de les dues faccions enfrontades.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

Respecte als contactes entre el Govern de **Burundi** i el grup armat d'oposició FNL, que té les seves bases a la RD Congo, cal destacar els esforços per a impulsar un procés de pau des de Tanzània. Al febrer, el FNL va anunciar, per una banda, la seva disposició a entaular negociacions sense condicions prèvies, i per l'altra, el seu rebuig a la mediació tant del Vice-president sud-africà i mediador oficial, J. Zuma (a qui acusava de no ser neutral) com del President ugandès i capdavanter de la Iniciativa Regional de Pau, I. Museveni. El President del Govern Nacional de Transició (GNT), D. Ndayizeye, i el líder del FNL, A. Rwaswa, al maig van acordar cessar les hostilitats i

entaular converses de pau. La Representant Especial del Secretari General de l'ONU al país, C. McAskie, va recolzar aquests diàlegs i es va comprometre a donar suport al procés en marxa, principalment pel que fa a les qüestions de desarmament del FNL. Malgrat això i les invitacions del nou Govern liderat pel partit hutu CNDD-FDD, els intents per a iniciar una negociació formal no han fructificat de moment. El FNL va anunciar que no reconeixia a l'actual Executiu de P. Nkurunziza, perquè el considerava un Govern imposat per la comunitat internacional. A mitjans d'octubre, el FNL va patir una important dissidència, quan 260 efectius d'aquest grup van anunciar que refusaven l'autoritat del líder històric, A. Rwsa, a qui van acusar de nombroses violacions dels drets humans, i van manifestar-se a favor d'un diàleg amb el Govern. Aquesta facció està liderada per J.B. Sindayigaya. A finals d'any, finalment, el Secretari General de l'ONU va anunciar una disminució de les tropes de Nacions Unides al país (ONUB), tot i assenyalar que romandrien desplegades en les regions en que el FNL hi té presència.

El conflicte del **Congo**, que ha enfrontat a les milícies Ninjas amb el Govern de Brazzaville, al llarg de l'any es trobava en una fase residual. Al maig, el líder d'aquestes milícies, el reverend Ntoumi, va decidir transformar el seu moviment en partit polític, el Consell Nacional de Resistència (CNR), per a poder presentar-se a les eleccions del mes de juliol, comproment-se igualment a pacificar el departament de Pool i a desarmar a les milícies que encara no s'han desmobilitzat i romanen incontrolades. Aquest compromís, no obstant, va quedar supeditat a l'exigència de formar un nou Govern d'unitat nacional. A l'octubre, les tropes governamentals van expulsar a les milícies Ninjas que vivien a la capital, després d'uns enfrontaments que van provocar diversos morts i denúncies de segrestament per part de tropes del Govern contra els Ninjas.

Pel que fa al conflicte que afecta a les regions de Ituri i Kivu de la **República Democràtica del Congo**, a començaments d'any es va dur a terme la desmobilització de 6.000 efectius d'un dels sis grups armats de la regió, el FAPC. La MONUC va enfrontar-se militarment amb diversos grups, desmantellant quatre camps de milicians, i a l'abril va començar a cercar els membres del grup armat d'oposició FRPI que també operaven a Ituri. La MONUC va manifestar la seva preocupació pel retard en els programes de desarmament, desmobilització i reintegració, encara que a principis de juny ja s'havien desarmat 14.000 dels 15.000 milicians que es calcula que operaven a Ituri. Els Mayi-Mayi situats en la província de Katanga van accedir a desarmar als seus efectius.

Pel que fa a les tensions entre RD Congo i Rwanda, al febrer va entrar en vigor un mecanisme de verificació conjunta de la frontera comuna acordat entre ambdós països, per tal de posar fi a les violacions territorials. És de destacar que al mes de març, el grup armat d'oposició rwandès FDLR va anunciar l'abandó de la lluita armada contra Rwanda i va condemnar el genocidi de 1994. Aquest grup, que té un mínim de 14.000 efectius, des de feia una dècada tenia la seva base a la RD Congo, des d'on llançava periòdics atacs contra Rwanda. El procés per arribar a l'acord inicial de desarmament del FDLR va dur-se a terme amb la facilitació de la Comunitat de Sant Egidí. Arran de l'acord, es van produir divisions internes al FDLR i alguns grups van continuar atacant la població civil. Davant la falta d'avenços, els Ministres de Cooperació Regional de RD Congo, Rwanda i Uganda (reunits a Kigali sota la facilitació d'EUA) van donar de termini fins a finals de setembre perquè el FDLR procedís al seu desarmament definitiu, cosa que no va succeir.

A **Uganda** hi ha un procés en marxa per a assolir un acord amb el grup armat d'oposició LRA. La comissionada de pau del Govern, B. Bigombe, es va reunir diverses vegades amb els dirigents d'aquest grup. Al juny, el President ugandès. I.

Museveni, va declarar que concediria una amnistia al líder del LRA, J. Kony, en cas de posar fi a la lluita armada, si bé també va assenyalar que no era partidari de negociar amb grups terroristes. Durant el tercer trimestre de l'any, la comissionada va confirmar que el LRA s'havia posat en contacte telefònic amb ella i que ambdues parts havien assenyalat la seva voluntat de reiniciar converses de pau, interrompudes al finalitzar el passat any. A l'octubre, la Cort Penal Internacional va anunciar ordres d'arrest pels cinc principals líders de l'LRA, fet que va provocar una gran preocupació per la manera com podria afectar al procés de negociació. No obstant, unes setmanes després el Vicecomandant de l'LRA, V. Otti, va demanar al Govern d'establir converses de pau, mostrant-se disposat també a comparèixer davant la CPI.

d) Altres zones d'Àfrica

A **Angola (Cabinda)**, malgrat que el conflicte entre el Govern i el grup armat d'oposició FLEC es donava per quasi finalitzat a principis d'any, al segon trimestre es van reprendre els enfrontaments entre les FFAA i el FLEC. Tot i que diversos grups de la societat civil van fer una crida al Govern perquè entaulés negociacions, durant la segona meitat de l'any va continuar la tensió i la inseguretat a Cabinda, amb ofensives de les FFAA contra el FLEC, de manera que els intents de reiniciar negociacions es consideraven fracassats.

Respecte al **Sàhara Occidental**, no s'ha assolit cap avenç per acostar posicions entre el Front POLISARIO i el Govern del Marroc. A l'abril, el Secretari General de l'ONU va presentar un informe en el qual destacava la falta de millora en la negociació política, i el Consell de Seguretat va instar a les parts a desbloquejar la situació. El Secretari General de l'ONU va rellevar al seu Enviat Especial per al Sàhara Occidental, A. de Soto. Dies després es van produir manifestacions de la població saharauí a El Aiún a favor de la independència, que van ser durament reprimides per les forces del Marroc. Aquestes manifestacions van continuar produint-se al llarg de l'any. A causa de l'estancament de la situació, el President de la República Àrab Saharauí Democràtica, M. Abdelaziz, va afirmar a finals d'any que si el Marroc no acceptava la legalitat internacional i si l'ONU fracassava, el Front POLISARIO podria tornar a reprendre les armes.

Respecte al conflicte d'**Algèria**, i encara que no existeix propiament un procés de pau, el President A. Buteflika va convocar al mes de setembre un referèndum per a aprovar l'anomenada Carta per a la Pau i la Reconciliació Nacional. Aquest pla oficial preveu establir una amnistia parcial per islamistes detinguts i forces de seguretat de l'Estat, i va rebre un ampli suport a les urnes, malgrat que les principals organitzacions de drets humans del país el van denunciar perquè no garantia la justícia.

AMÈRICA

A **Colòmbia**, a començament d'any va prosseguir la facilitació de l'ambaixador mexicà, A. València, per a assolir un acostament amb la guerrilla ELN. A mitjans d'any, però, l'ELN va donar per finalitzada la facilitació mexicana, al desqualificar el paper de Mèxic pel seu vot contra Cuba a la Comissió de Drets Humans de l'ONU. Durant el tercer trimestre, van continuar les exploracions entre l'ELN i el Govern, discutint sobre la proposta governamental de crear una taula d'acostament a l'exterior (per un temps breu i definit) i sobre l'acompanyament internacional. Al setembre, el President, A. Uribe, va autoritzar la sortida de la presó del portaveu de l'ELN, F. Galán, per un període de tres mesos, amb la finalitat de que pogués avançar converses amb tots els sectors de la societat civil colombiana des de l'anomenada "Casa de la Pau", situada a Medellín, i com a resposta a una iniciativa ciutadana que va ser igualment aprovada

per l'ELN. Dies abans de finalitzar el termini de tres mesos, el Govern va renovar per tres mesos la llibertat del portaveu de l'ELN i va arribar a un acord amb aquesta guerrilla per dur a terme exploracions formals a Cuba durant el mes de desembre, amb l'acompanyament de Noruega, Espanya i Suïssa, en lo que s'ha anomenat "taula d'acostament en el exterior".

Pel que fa a les FARC, el Secretari General de l'ONU va suspendre al febrer la missió de bons oficis per a la recerca d'acostaments, després de sis anys d'activitat, ja que va reconèixer la impossibilitat per realitzar aquesta tasca i poder mantenir un contacte directe amb els responsables de la guerrilla. Pel que fa a un possible acord d'aspectes humanitaris, el Govern va llançar diverses propostes, que van ser rebutjades per les FARC, qui insistiren en realitzar les trobades en dos municipis on les forces de seguretat es retreïssin per un mes durant les converses, per tal de garantir la seguretat, condició que el Govern no va acceptar. A mitjans de desembre, no obstant, el Govern va acceptar una proposta presentada per la Missió Tècnica Exploratòria – conformada pels governs de França, Suïssa i Espanya – en la que s'estableix un sistema de seguretat que podria permetre als representants del govern i de les FARC a trobar-se en una zona de 180 quilometres quadrats del municipi de Pradera (Valle). En relació al procés de desmobilització de les Autodefenses Unides de Colòmbia (AUC), el procés es va estancar per la discussió dels diversos projectes sobre el marc jurídic a aplicar als antics combatents. El President, A. Uribe, va aprovar la polèmica Llei de Justícia i Pau, un mes després que fora aprovada pel Congrés. En compliment d'aquesta Llei, el Govern va establir una Comissió de Reparació de Víctimes per accions de grups il·legals. A finals d'any es va produir una nova crisi en el procés, amb el conseqüent aturament de les desmobilitzacions. Finalment, el President va autoritzar allargar el termini previst inicialment per acabar amb aquestes desmobilitzacions (finals de desembre), el que podria permetre finalitzar-les en el primer trimestre del 2006. La OEA, per la seva banda, va augmentar el pressupost i l'equip de persones encarregades de verificar el procés de desmobilització. A mitjans de desembre s'havien desmobilitzat 13.000 membres de les AUC.

ÀSIA I PACÍFIC

a) Àsia Meridional

Dels processos que s'estan seguint a **la Índia** amb grups armats d'oposició que operen en diverses regions, a l'estat d'**Andra Pradesh** es van trencar les converses de pau amb el grup naxalita CPI (antic PWG) a principis de gener, després de la mort a mans de la policia d'un dels seus líders i també de la detenció d'alguns altres. Al març, el Govern va manifestar el seu desig de reprendre les converses i la presidenta del Partit del Congrés, S. Gandhi, va fer una crida al CPI perquè reobris les negociacions. Durant la primera meitat de l'any van continuar tancades les possibilitats de reprendre les converses amb el CPI, grup que al mes d'agost va ser il·legalitzat pel Govern, després d'un atemptat atribuït a aquest grup.

A l'estat d'**Assam**, a principis d'any es van celebrar rondes de negociacions amb el grup armat d'oposició DHD. A mitjan juny, el DHD i l'UPDS, que es mantenen enfrontats, van anunciar una imminent nova ronda de converses de pau amb el govern indi. Cada grup es va reunir amb l'Executiu per separat. A l'octubre, no obstant, aquests dos grups van continuar lluitant i van produir més de cent morts. Durant l'any hi hagueren diversos intents d'establir un diàleg formal també amb un altre grup d'Assam, l'ULFA, sense que els combats entre aquest grup i les FFAA cessessin. Al setembre, l'ULFA va anunciar la designació d'una delegació de ciutadans de la seva confiança (o Grup Consultiu del Poble) per a mantenir contactes amb el Govern indi.

Aquest Grup Consultiu es va comprometre a dur a terme consultes amb la societat civil i traslladar les conclusions al Govern. El Ministre de la Índia, M. Singh, es va comprometre a suspendre les operacions armades contra l'ULFA. Quant al grup armat d'oposició NDFB, que també opera a l'estat d'Assam, si bé el primer trimestre de l'any es van endarrerir els contactes pel retard en la designació d'enviats i per problemes de comunicació, al mes de maig, van iniciar converses entre els tres representants del NDFB i el Govern de l'Índia i de l'estat d'Assam, i van acordar un alto el foc.

A l'estat de **Nagalàndia**, van prosseguir les converses amb el grup armat d'oposició NSCN (IM), els líders del qual es van traslladar dels Països Baixos a Nova Delhi per a negociar amb el Govern. La darrera ronda de negociacions amb el Govern es va produir el mes d'octubre a Bangkok, on ja havia realitzat unes rondes consultives amb diferents ONG, proposant establir unes "relacions federals" amb la Índia, a més d'establir unes forces de defensa conjuntes, integrar les àrees amb població naga i disposar d'una bandera pròpia. A l'estat de **Tripura**, si bé a mitjans d'any es va especular que el grup armat d'oposició BNLFF (que també opera als estats d'Assam i Mizoram), podria entregar les armes, a finals d'any no s'havia avançat en aquesta direcció. Per altra banda, el líder d'una facció del grup armat d'oposició NLFT (NB) es va escindir i va crear un nou grup armat, IFMOT. Aquest fet va suposar l'abandonament del procés de pau iniciat amb el Govern indi, qui va acusar Bangladesh de donar suport al nou grup. El Govern de l'Índia va anunciar que destinaria un pressupost addicional per a la reinserció dels membres del NLFT (NB) en procés de desmobilització.

Pel que fa al contenciós entre **Índia i Pakistan** per la regió de Caixmir, ambdós països van continuar intensificant les mesures de confiança que van iniciar fa dos anys: van tenir lloc visites de Ministres d'Exteriors, van restablir una línia d'autobús per unir les dues caixmirs (suspenuda des de feia 60 anys) i van acordar l'alliberament de més presoners, l'augment d'intercanvis comercials, així com la col·laboració en el control de narcòtics, tràfic marítim i altres temes econòmics, polítics i humanitaris. Representants de l'APHC (coalició que agrupa als principals partits independentistes caixmirs) es van reunir amb el President pakistanès, P. Musharraf, i el Primer Ministre indi, M. Singh, durant la visita del primer a Delhi amb resultats satisfactoris per ambdues parts. El Primer Ministre indi va acceptar també visitar Pakistan. Va ser igualment destacable l'assenyalament del President pakistanès, en el sentit que la disputa pel control de Caixmir podria resoldre's mitjançant una major autonomia per a la regió, coincidint amb unes declaracions del Primer Ministre indi, qui va assenyalar que una Caixmir sense fronteres definides i una major autonomia per a les zones administrades per la Índia serien mesures que podrien ajudar a resoldre el conflicte, afeblint la demarcació fronterera per a restar-li rellevància. Al mes d'octubre, i com a reacció a la dramàtica situació humanitària causada pel terratrèmol que va afectar la zona del Caixmir administrada pel Pakistan, es va permetre que la població creués la Línia de Control (frontera *de facto* entre els dos països), per tal de facilitar la comunicació entre les famílies afectades. També es van restablir les comunicacions telefòniques, tallades durant els darrers quinze anys

Al **Nepal**, davant la inexistència de negociacions entre el nou Govern i el grup armat d'oposició CPN, a principis d'any el Secretari General Adjunt de l'ONU, K. Chandra, va assenyalar la necessitat d'un major protagonisme de Nacions Unides per facilitar la resolució del conflicte. El líder del CPN, Prachanda, va afirmar al juliol, coincidint amb l'arribada al país del Conseller Especial del Secretari General de l'ONU, L. Brahimi, que estaven preparats per a mantenir converses amb Nacions Unides o altres actors per a promoure la pau i la democràcia. Al mes de juliol, set partits de l'oposició van anunciar la preparació de negociacions amb el CPN, que va respondre amb la declaració d'un alto el foc unilateral per un període de tres mesos a partir del

setembre. Aquest grup va reiterar la seva proposta de pau basada en la formació d'una assemblea constituent, seguida d'un Govern que pugui incloure a tots els partits polítics, i la proclamació d'una república democràtica. A finals de novembre, el CPN va sorprendre anunciant que estava disposat a deixar les armes i a integrar-se en un procés de normalització política, després d'arribar a un acord polític de dotze punts amb l'oposició parlamentària destituïda pel Rey Gyanendra, i que persegueix posar fi al poder absolut del rei. El grup maoista CPN es va comprometre amb la democràcia, els drets humans, la premsa lliure i la convocatòria d'unes eleccions lliures supervisades per la ONU. Dies després van estendre per un mes l'alto el foc unilateral.

A **Sri Lanka** els contactes entre el Govern i el grup armat d'oposició LTTE, van veure's afectats pel tsunami de desembre de 2004. A principis d'any, l'LTTE va manifestar al Govern la seva disposició a col·laborar per a la creació d'un mecanisme conjunt de repartiment de l'ajuda a les persones damnificades per la catàstrofe. Setmanes després, grups paramilitars van assassinar a un cinc líders del LTTE. Durant el mes de març, una delegació del LTTE va visitar Europa per a recaptar ajuda als supervivents del tsunami. Malgrat les bones perspectives, durant la segona meitat de l'any el procés va seguir amb dificultats per la falta de confiança entre les parts, per la suspensió temporal de la gestió conjunta de l'ajuda humanitària per part de la Cort Suprema al mes de juliol; pel clima de sospita derivat de l'assassinat del Ministre d'Exteriors a l'agost, així com pels qüestionaments sobre la mediació noruega. La Presidenta de Sri Lanka va fer una petició al Conseller Especial del Secretari General de l'ONU, L. Brahimi, perquè reactivés el procés i incrementés el compromís de Nacions Unides, sense reemplaçar el paper de facilitació de Noruega. A les eleccions de novembre, finalment, i degut al boicot realitzat per l'LTTE, va resultar guanyador M. Rakapakse, qui va demanar renovar tot el procés de pau. Dies abans va dimitir el màxim responsable de Sri Lanka en les negociacions, J. Dhanapala. El nou President, no obstant, va manifestar la seva voluntat de dur a terme converses de pau directes amb l'LTTE, plantejant una fórmula territorial emmarcada en un Estat unitari, i va nomenar Primer Ministre a R. Wickremayake, considerat un defensor de la línia dura front l'LTTE. Al desembre, finalment, diversos partits aliats al nou Govern van pressionar per a que Noruega deixés de facilitar el procés i fos substituïda per la Índia, atès que les negociacions estan estancades des d'abril de 2003, i el enviat de pau japonès, Y. Akashi, va oferir el seu país com a seu de noves converses entre el Govern de Sri Lanka i l'LTTE, per tal de salvar l'alto el foc amenaçat per la violència desencadenada a finals d'any. Aquesta proposta va ser acceptada per l'LTTE, que sempre ha demanat conversar a l'exterior del país. Malgrat tot, a mitjans de desembre el nou president va convidar a Noruega a continuar amb el seu rol de facilitadora de les negociacions.

b) Àsia Oriental

Les negociacions entre la **República Popular Democràtica de Corea** i EUA per a assolir la desnuclearització del primer a canvi d'un acord de no agressió per part d'EUA, seguien estancades a començaments d'any i amb dificultats per realitzar noves converses a sis bandes (RPD Corea, EUA, Rússia, Japó, Xina i Rep. de Corea). Al mes de juny, el líder nordcoreà, K. Jong Il, va prometre desmantellar els míssils de mitjà i llarg abast si EUA establia llaços diplomàtics amb el seu Govern, i es va mostrar disposat a retornar a les negociacions a sis bandes, sempre i quan el seu país fos tractat amb respecte. Així, al juliol es va reprendre una nova ronda de converses multilaterals a sis bandes a Xina. Al setembre, la RPD Corea es va comprometre a abandonar tots els seus programes nuclears d'armament i tornar al Tractat de No Proliferació Nuclear, i la resta de països es van comprometre a subministrar-li petroli i energia. Al novembre, finalment, va començar la cinquena ronda de converses a sis bandes, en la que la RPD Corea va demanar un compromís global de desnuclearització

c) Sud-est Asiàtic

A **Filipines** hi ha diversos processos oberts. A principis d'any, els diàlegs entre el Govern i el grup armat d'oposició MILF seguien avançant, si bé faccions d'aquesta organització foren acusades de mantenir vinculacions amb Jemaah Islàmica. Durant el segon trimestre van continuar les converses amb la mediació de Malàisia, que van assolir importants avenços en temes socials, econòmics i polítics, i en particular en relació a temes clau com la gestió dels recursos naturals i les terres. El MILF hauria renunciat a la independència, però alhora exigiria fórmules d'autogovern que expressessin un major grau d'autonomia a l'actual Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM). Al maig, el MILF va portar a terme una multitudinària assemblea al sud del país, amb més de mig milió d'assistents, per a consultar amb les seves bases i simpatitzants els principals reptes que afronta el poble bangsamoro i les estratègies a adoptar per a trobar solucions. Al setembre, el Govern i el MILF van entaular una nova ronda informal de converses a Malàisia, abordant les qüestions de governabilitat i de les terres ancestrals del poble bangsamoro, i postposant altres temes com el grau i tipus d'autonomia per a Mindanao, el paper de la policia i de les FFAA. L'acord definitiu de pau, que s'esperava podés ser signat a finals del 2005, podria ser acordat cap a mitjans del 2006.

Quant al procés d'acostaments del Govern filipí amb el grup armat d'oposició **NPA** i el seu braç polític, el NDF, al juliol va sorgir una crisi en la fase d'exploració, quan el líder d'aquest grup (exiliat als Països Baixos) va comunicar que el NDF considerava que no tenia sentit continuar negociant amb un Govern en crisi i sense legitimitat, i va reclamar un Govern de Transició. A principis d'agost, el Govern filipí va anunciar que en el termini de 30 dies suspendria el règim d'immunitat dels negociadors del NDF (establert sobre la base d'un acord previ de garanties de seguretat), llevat que es reprenguessin immediatament les negociacions. El NDF va respondre postposant les converses formals amb el Govern, encara que va matisar que això no suposava acabar amb les negociacions de pau, ja que els panells de negociació i els seus consultors, consellers i equip continuarien amb el seu treball. Al setembre, i després d'una trobada informal a Oslo, amb mediació del Govern noruec, el Govern filipí va fer marxa enrera momentània en la suspensió de l'acord d'immunitat per a l'equip negociador, i va instar al NPA a declarar una treva una vegada s'iniciessin les negociacions formals. A mitjans d'octubre, el Govern va decidir suspendre de nou l'acord de garanties de seguretat i immunitat (JASIG) pels negociadors del NPA, i aquest grup va condicionar de nou la treva al fet que fos retirat de les llistes terroristes.

En relació amb el conflicte a **Aceh (Indonèsia)** el tsunami de desembre de 2004 va suposar el final dels enfrontaments entre les FFAA i el grup armat d'oposició GAM que es produïen des de feia un any i mig, i va donar pas a un nou i inesperat intent de negociació. Al gener, el Govern va manifestar el seu interès en reunir-se amb el GAM, que havia declarat una treva informal per a permetre les tasques humanitàries a la regió. Poc després es va arribar a un acord per tal que una delegació del GAM i del Govern indonesi viatgessin a Finlàndia amb la intenció d'iniciar unes converses de pau mediades per la *Crisi Management Initiative*, organització liderada per l'expresident finlandès M. Ahtisaari. La cinquena i última ronda negociadora va dur-se a terme del 12 al 14 de juliol i va donar lloc a la signatura d'un acord de pau entre el GAM i el Govern d'Indonèsia a mitjan agost, que va posar fi a 30 anys de conflicte armat a Aceh. L'acord es basava en la fi de les hostilitats i el desarmament per part del GAM, la retirada de les forces militars i policials governamentals d'Aceh, l'amnistia per als membres del GAM i la seva participació política, així com l'establiment d'una comissió de la veritat i la reconciliació, i la creació d'una missió de seguiment per part de la UE i l'ASEAN.

El calendari previst pel desarmament del GAM i la retirada de tropes indonèsies es va acomplir satisfactòriament segons el calendari previst, així com l'inici del procés de reintegració del excombatents, tot i que el GAM es va negar a lliurar la llista complerta del seus membres fins que el procés no estigués encara més avançat, per tal d'evitar actes de revenja i violència.

Pel que fa a la situació a **Myanmar**, cal destacar-ne la seva deterioració arran de la purga iniciada al gener per la Junta Militar entre els seus membres partidaris del diàleg i la democratització del país. La premi Nobel de la Pau, A.S. Suu Kyi, ha seguit arrestada durant tot l'any. El Secretari General de l'ONU va fer una crida el mes d'abril perquè la Junta clarifiqués la seva posició pel que fa al "full de ruta" per a la democratització del país, després de la decisió del Govern de suspendre el procés de Convenció Nacional. A l'octubre, portaveus de tres grups armats d'oposició (NMSP, KIO i DKBA) que mantenen un alto el foc des fa una dècada, van assenyalar que no entregarien les armes al Govern militar.

Finalment, tot i que a **Tailàndia** no existeix pròpiament un procés de negociació, cal destacar que les tensions i la violència no van disminuir al sud del país, malgrat la promesa del Primer Ministre, S. Thaksin, de no augmentar la pressió militar i de fer efectives les reformes educatives iniciades pel govern en les províncies musulmanes, per les quals es reconeix la identitat cultural i religiosa de la zona. Al mateix temps el Govern va manifestar que estava preparant una estratègia a llarg termini (de 20 o 30 anys) per a plantar cara a la violència al sud del país, però mesos després va anunciar l'extensió de l'estat d'emergència a les tres províncies del sud de majoria musulmana.

EUROPA I ÀSIA CENTRAL

Pel que fa al contenciós entre **Armènia i Azerbaitjan** per l'enclavament de Nagorno-Karabaj, van prosseguir les reunions entre representants d'ambdós països, en el marc del que s'ha denominat "Format de Praga" per a la resolució del conflicte, amb reunions puntuals perquè les parts exposin els seus punts de vista. A mitjan d'any, després de la reunió a Varsòvia dels dos Presidents, ambdós Governos van assenyalar la possibilitat d'arribar a un acord abans d'acabar l'any, que implicaria la tornada a Azerbaidjan per part d'Armènia del control de cinc dels set districtes adjacents a Karabaj, controlats per les forces armènies, així com el desplegament d'una missió de manteniment de la pau de països de la OSCE, encara que sense la participació del Grup de Minsk. Segons el citat acord, entre 10 i 15 anys després, la població de **Nagorno-Karabaj** seria consultada en un referèndum.

Respecte a les tensions que es viuen a **Geòrgia** per resoldre l'estatus de la regió d'**Abjàsia**, el President M. Saakashvili va iniciar l'any reiterant la seva oferta de negociació. Al març, el President de Geòrgia va proposar establir a Abjàsia una autonomia seguint el model italià a la regió d'Alto Adige, que fins a 1972 va estar sota control austríac. Durant el segon trimestre es van dur a terme diverses mesures de confiança i distensió entre ambdues parts, que van mostrar interès a treballar de forma conjunta temes de seguretat, assumptes polítics i de cooperació econòmica, així com el retorn de la població desplaçada i refugiada pel conflicte. A mitjans d'any, ambdós parts van acordar l'intercanvi de propostes en un document conjunt, utilitzant els bons oficis de la Representant Especial del Secretari General de l'ONU, H. Tagliavini. Al setembre, el President georgià va anunciar la celebració d'una conferència internacional en la qual participarien els països implicats, l'OSCE i EUA.

En relació al contenciós de la regió d'**Ossètia del Sud**, el líder d'aquesta zona va rebutjar la proposta autonòmica realitzada pel president georgià. Malgrat això, al març

es va arribar a un acord per a desmilitaritzar la regió, que preveia una primera fase de retirada de les trinxeres i fortificacions, per donar pas a una cooperació econòmica. De totes maneres, a l'agost va augmentar la tensió per l'increment de la inseguretat. A més, el Govern de Geòrgia va manifestar el seu desacord amb el format de les converses de pau, ja que el considerava ineficaç. A finals d'any, la JCC va discutir una proposta de Geòrgia d'incloure a l'OSCE, la UE i els EUA en les negociacions de pau.

En relació al procés de pau **d'Irlanda del Nord**, a començaments del mes d'abril, el líder del Sinn Féin, G. Adams, va instar a l'IRA a abandonar la lluita armada, desarmar-se i iniciar un procés democràtic. G. Adams va fer aquestes declaracions a l'inici de la campanya de les eleccions generals en el Regne Unit. L'IRA va respondre que consideraria la petició del Sinn Féin, i al juliol va ordenar el cessament de totes les accions armades i que únicament es fessin servir mitjans democràtics, polítics i pacífics per assolir els seus objectius. No obstant, el grup no es dissoldria. Dies després, el govern britànic es va comprometre a la desmilitarització d'Irlanda del Nord, amb un programa de retirada de tropes i desmantellament d'instal·lacions militars. Londres té previst reduir la seva presència per l'any 2007 a uns 5.000 efectius militars, interrompre el suport de les tropes britàniques al Servei de Policia d'Irlanda del Nord, així com l'abolició dels tribunals especials que tramiten casos relacionats amb delictes de terrorisme. Al setembre, finalment, la Comissió Internacional Independent sobre el Desarmament a Irlanda del Nord va garantir que l'IRA havia inutilitzat tots els seus arsenals d'armament. Aquest anunci va culminar els acords de pau de Divendres Sant de 1998.

ORIENT MITJÀ

El conflicte entre **Israel i Palestina** va donar un salt qualitatiu després del triomf electoral de M. Abbas a les eleccions presidencials palestines i la posterior obertura de contactes directes amb el Govern d'Israel. El President palestí va engegar un pla intern per a actualitzar la reestructuració de les forces de seguretat palestines, tal com exigia el Full de Ruta. Al gener es va anunciar una treva d'un mes per part dels grups armats palestins, condicionada a que Israel garantís l'alliberament dels presos i detinguts palestins, la fi de la política d'assassinats selectius i la retirada de l'Exèrcit israelià dels territoris ocupats. El grup Hamas va anunciar que participaria per primera vegada a les eleccions legislatives de juliol en les Àrees Autònomes palestines dels territoris ocupats, així com la seva intenció d'ingressar a la OLP. Aquest grup, al costat de la Yihad Islàmica i altres 11 faccions radicals palestines, van acordar a al Caire comprometre's a una treva informal per a 2005. Quant a les Brigades dels Màrtirs d'Al-Aqsa, a l'abril van anunciar la fi de període de calma pactat amb la ANP després de l'assassinat a mans de l'exèrcit d'Israel d'un dels seus membres.

Les eleccions parlamentàries, previstes pel juliol, van quedar postposades per decisió de l'ANP, el que va ser interpretat per Hamas com una maniobra d'al-Fatah (grup majoritari del President de la ANP) enfront dels pronòstics favorables per a Hamas, assenyalant que estaven disposats a obrir un diàleg amb tots els països excepte amb Israel, mentre mantingués l'ocupació militar. Durant el tercer trimestre de l'any els esdeveniments sobre el conflicte d'Israel i Palestina van centrar-se en l'evacuació dels colons jueus dels assentaments situats en el territori ocupat de la Franja de Gaza, que es va portar a terme amb l'oposició d'importants sectors socials israelians i del moviment de colons. Israel es va comprometre a retirar les seves tropes al llarg de la

frontera egípcia-palestina a la part de Gaza, sent substituïts per soldats egipcis. A l'octubre, una decisió del Consell Legislatiu Palestí (CLP) va forçar la dimissió en bloc del Govern del Primer Ministre, A. Qure'a, degut a la incapacitat d'aquest executiu de controlar l'inestabilitat a Gaza. Hamas, pel seu costat, va anunciar que no renovaria la treva informal que mantenia durant els darrers nou mesos, després de l'assassinat d'un dels seus dirigents, a menys que Israel finalitzés amb els seus atacs i alliberés als presoners palestins. Al novembre, el Govern d'Israel i l'ANP van arribar a un acord històric sobre la frontera egípcia de Gaza, que va permetre obrir el pas entre els dos territoris.

Al conflicte de l'Iraq, finalment, van ser destacables les crides a la reconciliació nacional fetes a començaments d'any tant des del Govern interí i part dels dirigents kurd-iraquians i shiïts vencedors a les eleccions, com des de la pròpia Administració nord-americana. Aquestes crides van donar lloc a la formalització de contactes amb sectors polítics i socials iraquians contraris a l'ocupació i que havien boicotejat les eleccions. Fonts oficials iraquianes van revelar a l'abril que se seguien buscant canals de comunicació amb dirigents de sectors nacionalistes i baasistas de la resistència, per a arribar a un acord que permetés desmobilitzar a la insurrecció iraquiana. Al setembre el Partit Baaz Àrab Socialista, l'Aliança Patriòtica Iraquiana i l'Associació d'Intel·lectuals contra l'Ocupació, van signar una declaració conjunta en la qual emfatitzaven la necessitat d'un diàleg obert entre tots els grups polítics del país, com única via d'unir la diversitat política i assegurar el reconeixement internacional a la legítima resistència de l'Iraq contra l'ocupació estrangera. Al novembre, es va celebrar a El Caire una conferència amb més de cent representants iraquians de diferents grups polítics, en un intent d'incloure a la comunitat sunnita a les eleccions, després de la seva exclusió electoral degut al boicot que van proclamar a les passades eleccions de gener. El President J. Al-Talabani, finalment, va expressar la seva voluntat de negociar amb l'insurgència iraquiana a canvi del seu abandonament de les armes i de la seva participació en el procés polític.